

1

DRVNA INDUSTRIJA

Sadržaj:

Ivica Gretić:	Nešto o stanju i sistemu rada i rukovođenja u našim poduzećima
Ing. M. Mujdrica:	Kako da organiziramo zimsku sječu?
Ing. S. Šurić:	Investicije u šumskom transportu
A. Bendak:	Dobra evidencija uslov za ravnomjerno i izvršenje planova u finalnim poduzećima drvne industrije
Z. Vrcan:	Što je pokazalo i čemu treba da posluži prevođenje radnika u nova zvanja?
Ing. F. Štajduhar:	Koristimo se domaćim mehaničkim sredstvima za privlačenje drveta
Ing. S. Š.:	Inozemna iskustva na polju kemijske prerade drveta
K. O.:	Inozemna tržišta našeg drva
Vuletin:	Osvrt na izložbu drvne industrije na Zagrebačkom Velesajmu 1950. g. Iz naših radnih kolektiva Likovi naših trudbenika

ČASOPIS »DRVNA INDUSTRIJA« izdaje Generalna direkcija drvne industrije NR Hrvatske. Izlazi jednomput mjesečno. GODIŠNJA PRETPLATA iznosi Din 180.—, a cijena pojediniom broju Din 15.—. TEKUĆI RAČUN kod Narodne banke broj 401-4114012. UREDNIŠTVO I UPRAVA: Zagreb, Bogovičeva 1/IV. Telefon 36-251

Uređuje redakcioni odbor:

ing. M. Mujdrica, J. Krašovec, ing. F. Štajduhar, O. Šilinger, S. Čar, Z. Terković i A. Ilić. Odgovorni urednik: ing. STJEPAN FRANČIŠKOVIĆ, Zagreb, Gajeva 5.

Tisak Štamparije novina, Zagreb, Masarikova 28

Uz prvi broj »DRVNE INDUSTRIJE«

Već se dugo osjeća potreba za stručnim glasilom koje bi radnicima i službenicima drvne industrije pružalo korisne i lako pristupačne orijentacije u nizu organizacionih, tehničkih i ekonomskih zadataka koje nameće dnevna praksa.

Poznato je da u našoj Republici već izlaze ugledni časopisi strogo stručnog i štaviše naučnog karaktera iz oblasti čitavog šumarstva kao jedinstvene privredne grane. U takvoj ulozi ni jedan od tih časopisa nije dosada mogao obuhvatiti onu problematiku koja zanima najveći broj trudbenika u drvnoj industriji. Ovamo ulazi upoznavanje s praktičkom primjenom nauke i naučnih pronalazaka, analiza rada i uspjeha naših drvno-industrijskih poduzeća, radnih kolektiva i pojedinih trudbenika.

Temeljna je dakle misao naše akcije borba protiv suhog prakticizma koji se uvriježio u mnogim našim pogonima i tamo se uporno održava ne toliko zbog nemara i nepovjerenja koliko zbog nepoznavanja. Uzmimo kao polaznu točku poznate Lenjinove riječi: »Praksa bez nauke je slijepa, a nauka bez prakse je mrtva«. Dosljedno tome potrebno je kod naših poduzeća kritički analizirati svaku pojavu slijepa prakse i ukazati na mjere kojima je treba pobijati. Ta slijepa praksa ne znači ništa drugo, nego nepoznavanje napretka, neusvajanje novih metoda rada, dakle, neprekidno ponavljanje onog što je jedamput svladano i pređeno.

U našem ćemo glasilu što moguće češće ukazivati na svaku smetnju u proizvodnji, bila ona objektivna ili subjektivna. Ali već sada možemo naglasiti da najviše smetnja u razvoju drvne industrije dolazi od nedovoljnog poznavanja ne samo općeg tehničkog napretka, nego nedovoljnog poznavanja iskustva i postignuća najbližih pogona ili poduzeća. Naravno da krivnja u čitavoj svojoj težini ne može pasti na sve redove naših trudbenika, koji su radovno opterećeni rješavanjem različitih svakodnevnih zadataka i pritom nisu bili u mogućnosti da se upoznaju uvijek i na vrijeme s uspjesima i dostignućima izvan svog poduzeća.

U nastojanjima da ispravimo tu prazninu otvaramo ovo glasilo svakoj novoj ideji i sugestiji koja na naše radne kolektive može djelovati u pravcu organizacionog i stručnog napretka. Naš je zadatak opsežan i dalekosežan. Njega ne može riješiti ni Uredništvo a ni ograničen broj suradnika. Za njegovo rješavanje je potrebna suradnja svih trudbenika bez obzira na vrstu posla, obrazovanje, položaj i sjedište. Za to je potrebno da se u suradnju okupe ne samo stručnjaci i istaknuti pioniri drvne industrije nego svi trudbenici kojima je život i rad vezan za drvenu industriju. Tu su, u prvom redu, pozvani naši drugovi na terenu, koji se neposredno susreću s mnogim zaprekama, smetnjama i nedaćama koje se bez odlaganja moraju uklanjati. Često se takve smetnje ne mogu u prvi čas svladati, pa su potrebni dugotrajni naponi, da se nađe pravilan izlaz. Stoga, od naših drugova s terena i ne očekujemo uvijek gotove članke s konačno riješenim pitanjima odnosno teme. Jednaku će korist dati pojedinačna obavještenja, stečena iskustva, očevidne nepravilnosti, pa čak i obrazložena mišljenja, kojima bismo se mogli koristiti kao informacijama ili kao predmetom za opću diskusiju.

Uz pitanja proizvodnje u našem ćemo glasilu pokloniti posebnu pažnju financijskoj i komercijalnoj službi čiji je rad dosada bio manje poznat trudbenicima izvan njegovog djelovanja. Konačni je cilj svake proizvodnje, pa tako i naše drvne industrije, da proizvedene produkte privede njihovoj namjeni, t. j. potrošnji u vlastitoj zemlji ili izvozu u strane države radi pribavljanja inostranih platežnih sredstava. U tu svrhu glasilo će prikupljati prinose drugova koji svojom teoretskom spremom i praktičkim iskustvom mogu osvijetliti značajne momente i najinteresantnija pitanja financijske i komercijalne službe.

Ako se trudbenici iz svih područja drvne industrije odazovu našem pozivu i založe se za izvršenje zadaće glasila, a što će bez sumnje i učiniti, onda naša akcija mora uspjeti. Tada će naše glasilo zaista izvršiti časnu ulogu ne samo u rješavanju planskih zadataka nego i u općem prosperitetu drvne industrije — tog važnog faktora naše socijalističke izgradnje.

Nešto o stanju i sistemu rada i rukovođenja u našim poduzećima

Karakteristične crte organizacije, sistema rada i rukovođenja u našim poduzećima bile su još do pred nekoliko mjeseci slijedeće: Velik broj sitnih poduzeća; glomazan administrativno-tehnički aparat i niska stručnost tog brojnog aparata; operativno planiranje radne snage i ostalih sredstava, kao i materijala, bilo je često nerealno, što je već u početku unosilo tendenciju rasipanja i nedovoljnog korištenja sredstava. S normativima se nije uvijek operiralo ni pri samom planiranju, a operativni organi u poduzećima i pogonima često ih nisu ni poznavali, pa se, prema tome, nije ni mogla voditi potrebna borba u tom pravcu. Dalje — što je bilo gotovo najvažnije — nije bilo pravog kursa na izvršenje zadatka, vjere u mogućnost izvršavanja planova i jasne perspektive, da se plan može i mora izvršiti. Nije, osim toga, bilo prave orijentacije u borbi za rentabilitet poduzeća; nije se gledalo postotak izvršenja uvjeta (radne snage i ostalih sredstava) i postotak izvršenja plana, te umjesto da su se pravile analize i otkrivala unutrašnje mogućnosti i rezerve, neprekidno se od strane poduzeća tražilo opravdanje za neizvršenje plana u neostvarenju plana radne snage i ostalih sredstava. Financijsko stanje poduzeća bilo je nesređeno. Od 50 poduzeća završne račune za godinu 1949 imala su samo 2 poduzeća, obračunsko stanje za I. polugodište također samo 2 poduzeća, a ažurno knjigovodstvo imalo je tek 6 poduzeća.

Uz suglasnost i pomoć našeg Centralnog komiteta i Privrednog savjeta, donijela je Generalna direkcija u surdanji s poduzećima i niz odluka i mjera za otklanjanje postojećih slabosti i za sređivanje naših poduzeća, kao na pr.: smanjiti aparat u centru u Zagrebu, a više manjih poduzeća spojiti u jedno i time također smanjiti administrativni aparat. Sav taj aparat iz Zagreba i bivših poduzeća raspoređen je na pogone i radilišta, a suvišak administrativnog aparata upućen je direktno u proizvodnju. Zatim je odlučeno da princip rada i rukovođenja kako direktora tako partijskih i sindikalnih organizacija i cijelog radnog kolektiva treba da bude ne prikriivanje i prešućivanje slabosti i griješaka, već, naprotiv, otkrivanje i iznošenje svih slabosti i vođenje dnevne, konkretne borbe protiv njih. Odlučeno je da treba voditi neprekidnu borbu da se postotak izvršenja pla-

na proizvodnje i isplaćenih plaća i nadnica poklapa s postotkom radne snage i ostalih sredstava, što u praksi znači vođenje neprekidne borbe za radnu disciplinu i potreban radni učinak.

Provođenje spomenutih mjera i usvajanje tih metoda rada i rukovođenja od strane naših poduzeća dalo je već dosada pozitivne rezultate, što potvrđuju ovi podaci:

U I. se polugodištu izvršavalo mjesečno prosječno 8% od godišnjeg plana proizvodnje po vrijednosti za cijelu direkciju, i ako to označimo sa 100, onda se od VII. do XI. mjeseca izvršavalo mjesečno 106.8. Poduzeće Karlovac je, na pr., u prvih VI. mjeseci izvršavalo mjesečno prosječno 8,9% od svog godišnjeg plana, i ako to označimo sa 100, onda je od VII. do XI. mjeseca izvršavalo mjesečno prosječno 123. Poduzeće Delnice je u prvih 6 mjeseci izvršavalo mjesečno prosječno 7,8%, a od VII. do XI. mjeseca izvršavalo je mjesečno prosječno 109. Poduzeće Sisak je u prvih 6 mjeseci izvršavalo mjesečno prosječno 7,7%, odnosno od VII. do XI. mjeseca prosječno sa 111. Poduzeće Ogulin je u prvih 6 mjeseci izvršavalo mjesečno prosječno 5,5% od svog godišnjeg plana, odnosno od VII. do XI. mjeseca prosječno sa 129.1.

Plan eksporta za cijelu direkciju izvršavan je u I. polugodištu prosječno mjesečno 5,4% od godišnjeg plana, i ako to izvršenje označimo sa 100, onda ono od VII. do XI. mjeseca iznosi prosječno 118.

Plan otpreme tuzemnim korisnicima za cijelu direkciju izvršavan je u I. polugodištu prosječno mjesečno 5,6% od godišnjeg plana, a od VII. do XI. mjeseca izvršavan je prosječno mjesečno sa 121.

Planirana prosječna dnevna norma na sječi i izradi ostvarena je u I. polugodištu s 99%, i ako to označimo sa 100, onda je od VII. do XI. mjeseca dostignuto 141.

Planirana prosječna dnevna norma u šumskoj proizvodnji, s izvozom na glavno stovarište, ostvarena je u I. polugodištu s 99%, dok je od VII. do XI. mjeseca ostvarena sa 116.

Planirana prosječna dnevna norma u pilanskoj proizvodnji ostvarena je u I. polugodištu s 92%, i ako to označimo sa 100, onda je od VII. do XI. mjeseca sa 127.

Planirana proizvodnost po vrijednosti za 1 mjesec za jednog radnika ostvarena je u I. polugodištu prosječno s 94%, i ako to označimo sa 100, onda je od VII. do XI. mjeseca ostvarena sa 116.

Probijanje platnog fonda iznosilo je samo kod 7 poduzeća u I. polugodištu 16.2%, kod istih poduzeća probijanje u III. tromjesečju iznosilo je 7%, a u X. mjesecu je ostvarena kod 12 poduzeća ušteda od 6%.

Primjer vidnog napretka koji su posljednjih mjeseci postigla poduzeća Karlovac, Sisak, Delnice i Ogulin, a koja su sadašnji direktori i uprave poduzeća preuzeli u teškom stanju nesređenosti i svakojakih slabosti, govori da o subjektivnom faktoru, o sistemu rada, zalaganju, jasnom i borbenom kursu na izvršavanje zadataka ovisi mnogo t. j. upravo sve, pošto je prethodno pravilno zacrtan sam zadatak.

Razumije se da je pri provođenju spomenute linije i mjera, i u procesu borbe za njihovo ostvarenje, bilo osnovno njihovo široko objašnjavanje i mobiliziranje sveg rukovodećeg i stručnog kadra i čitavih radnih kolektiva na njihovu provođenju. Provođenje tih mjera pokazalo je da neki pojedinci nisu mogli ili nisu htjeli shvatiti nužnost tih mjera te su nužno morali biti smijenjeni s određenih dužnosti ili čak kažnjeni. Tako su smijenjena s dužnosti 4 direktora poduzeća, jer nisu bili kadri učiniti prijelom u sistemu rada i izvršavanju zadataka; neki službenici kažnjeni su novčanim kaznama zbog nerealnog planiranja i slabe evidencije; trojica upravitelja radilišta i pogona predani su sudu zbog nepravilnog i štetnog financijskog poslovanja; neki niži kadrovi kažnjeni su financijski i disciplinski zbog slabog i nemarnog rada, dok su gotovo u svim poduzećima otjerani iz naših radnih kolektiva izvjesni pojedinci, panikeri, trodanaši i neradnici. Te su se mjere pokazale pravilnim i odgojnim i naši kolektivi su ih uglavnom pravilno primili i provodili u život.

Iznesene brojke, koje govore o napretku, naša poduzeća ne smiju shvaćati kao zadovoljavajuće rezultate već kao početak, kao pozitivnu tendenciju na putu sređivanja i stvarnog napretka naših poduzeća. Ta tendencija napretka ne smije ni u jednom poduzeću ni pogonu rukovodiocima zavrtjeti glavom, opiti ih usjehom i spriječiti da vide još ogromne nedostatke kao što su: slabosti u planiranju, evidenciji, iskorištavanju trupaca u šumi pri prikrajanju, u iskorištavanju trupaca na pilanama, doradi rezane građe i u odvajanju robe za eksport. Zatim mnoga poduzeća još ne postižu potrebnu radnu disciplinu i planirane učinke te probijaju platne fondove; zbog slabe otpreme gotove robe zaleđena su im financijska sredstva; nemaju još ažurno knjigovodstvo i obračunska stanja. Osim toga ima još niz slabosti u provođenju zacrtanog sistema rukovođenja i odgoja nižih kadrova i svih radnika putem njihove najšire mobilizacije na izvršavanju svih planova i zadataka.

Zbog toga je pred našim radničkim savjetima, upravnim odborima poduzeća i cijelim

radnim kolektivima, da idemo dalje putem sređivanja naših poduzeća, imajući pritom neprekidno na umu da snaga i moć radničkog savjeta, upravnog odbora, direktora i čitavog kolektiva u borbi za postizanje uspjeha u izvršavanju njihovih zadataka ovisi o nekoliko osnovnih momenata. To su:

1. O radu radničkih savjeta

Donošenje Zakona o upravljanju državnim privrednim poduzećima od strane radničkog savjeta nije samo određena mjera za reorganizaciju državne privrede. Taj Zakon, osim svog neposrednog ekonomskog značenja koji on ima za bolje i ekonomičnije rukovođenje našom privredom, sadrži još mnogo dublje i važnije značenje zbog kojega ga drug Tito i naziva najvažnijim zakonom poslije same nacionalizacije tvornica, rudnika, banaka i t. d. Dublje i važnije značenje tog zakona sastoji se u tome, što on znači početak upravljanja društvenom imovinom od strane neposrednih proizvođača, t. j. radnika i službenika, mjesto dosadašnjeg načina upravljanja privredom putem državnog činovničkog aparata.

Prema tome, radnički savjeti i upravni odbori su, u okviru principa, postavki i proporcija općeg privrednog plana, upravljajući organi poduzeća. Zbog toga Zakon o radničkim savjetima, uz predstojeće zakone o novom sistemu plaća i nadnica, i o neposrednom učešću radnih kolektiva u financijskim rezultatima svoga poduzeća, čini cjelinu usmjerenu na daljnje razvijanje inicijative milijunskih radnih masa, za daljnje razvijanje novog odnosa prema radu, na bolju i potpuniju mobilizaciju ljudskih i materijalnih izvora, na bolje iskorišćavanje rezervi u privredi, a time i na bržu izgradnju istinskog socijalističkog društva.

Činjenica da su izbori, koji su u našim poduzećima provedeni uglavnom u toku mjeseca listopada, obavljani na svečan način i u potpunom redu, te uz ogromno učešće svih radnika i da je u svaki radnički savjet izabrano po 30 do 120 članova, t. j. u svim poduzećima 1388 članova radničkih savjeta i 173 člana upravnih odbora, govori o pravilnom shvaćanju važnosti, uloge i funkcije radničkih savjeta sa strane samih radnika. Razumije se da je sada pred nama važan zadatak u daljnjem razvijanju tog shvaćanja naših radnika, u svijesnom i planskom djelovanju radničkih savjeta i čitavih kolektiva u pravcu onih ciljeva radi kojih su i stvoreni radnički savjeti.

Radnički savjeti i upravni odbori u nekim našim poduzećima rade dobro, kao što je to u poduzeću »Robić Florijan« Varaždin i Drvno

industrijskom poduzeću Novoselec. Ta iskustva treba da prenesemo i u druga poduzeća, te stoga o tome treba posebno i opširnije pisati, što nije moguće obuhvatiti u ovom članku. Smatramo, međutim, da je potrebno iznijeti neke nedostatke i propuste u dosadašnjem radu radničkih savjeta i upravnih odbora, koji se javljaju kod većeg broja naših poduzeća — uz neke napomene za daljnji rad.

a) Radnički savjeti i upravni odbori se dosta rijetko sastaju. Tako se na pr., Radnički savjet poduzeća Novi, Delnice, Ogulin, Nova Gradiška i dr. od izbora, koji su održani oko polovice mjeseca listopada, dosada sastao tek dva puta, i to jednom radi izbora Upravnog odbora, a drugiput radi podnošenja izvještaja Upravnog odbora i preuzimanja poduzeća. To očigledno govori o nedovoljnom shvaćanju uloge radničkih savjeta i upravnih odbora, kao upravljajućih organa poduzeća. Razumljivo je da teritorijalna rasprostranjenost naših poduzeća ne dopušta da se svakodnevno sastaju upravni odbori, a pogotovo radnički savjeti, ali ta teritorijalna rasprostranjenost ipak ne smije biti zapreka da se naši radnički savjeti i upravni odbori ne sastaju prema potrebi i uskrslim problemima i zadacima.

b) Sastanci radničkog savjeta i upravnog odbora se dovoljno ne pripremaju; dnevni red se ne dostavlja na vrijeme, a uz dnevni red također i materijal o kojem će se raspravljati, kao i prijedlog zaključaka. Materijal i zaključci treba da budu pisani jednostavnim rječnikom, razumljivim za radnika, i kratki. Na taj bi se način članovi radničkog savjeta i upravnog odbora mogli pripremiti za sastanak, a sam dnevni red i predložene zaključke nadopuniti — odnosno korigirati.

c) Ima pojava i tendencija da se radnički savjeti i upravni odbori orijentiraju na rješavanje samo nekih uskih pitanja, kao: potrošačke karte, ekonomije, pitanje pilanskih otpadaka i t. d. To je veoma štetna pojava, jer skreće rad radničkih savjeta i upravnih odbora s osnovnih pitanja, putem kojih upravo rješavamo i ova prva pitanja, a to je borba za plan, borba za pravilno gazdovanje, t. j. borba za napredak i rentabilitet poduzeća.

Na osnovu tih pojava smatramo da je u daljnjem radu potrebno poduzeti između ostalog i ovo:

a) Sazivati češće nego dosada sastanke i radničkog savjeta i upravnog odbora.

b) Uz dnevni red, koji ne smije biti suviše velik, već je bolje da obuhvati manji broj pitanja, dostaviti pismeno obrazloženje i prijedlog zaključaka, kako bi članovi upravnog odbora odnosno radničkog savjeta mogli proučiti

i posavjetovati se još prije samog sastanka u svom pogonu ili radilištu, a na samom sastanku dati prijedloge za proširenje, dopunu i korigiranje zaključaka.

c) Na sastancima radničkih savjeta i upravnih odbora, osim konkretnih problema i zadataka, kao: transport, radna snaga, radna disciplina, štednja, kadrovska pitanja, prevođenje radnika, kvaliteta robe, normi i t. d., stavljati na dnevni red u formi referata s diskusijom opća i stručna pitanja, kao: o planiranju, o iskorištavanju trupaca, o principima komercijalnog poslovanja, o financijskom planiranju i poslovanju uopće, o higijensko-tehničkoj zaštiti rada, o radnim odnosima uopće i drugim stručnim i općim pitanjima. Na svakom sastanku radničkog savjeta i upravnog odbora treba da bude prva točka: čitanje zaključaka s prošlog sastanka i provjera njihovog izvršenja.

d) Radi stalnog i sistematskog uzdizanja članova upravnog odbora i radničkog savjeta potrebno je prići održavanju seminara — kraćih ili duljih, za cijelo poduzeće ili po pogonima, samo u nekim pogonima odvojeno, a za ostale zajedno, kroz cijeli dan ili samo poslije podne — već prema uvjetima i mogućnostima. Program seminara mogao bi obuhvatiti opća i stručna pitanja nabrojena u prednjoj točki. Potrebno je stoga da svi upravni odbori izrade svoj konkretan plan: kad bi kurs počeo, koliko bi trajao, tko bi prisustvovao (osim članova radničkog savjeta i upravnog odbora mogu i najbolji radnici), tko bi bio predavač za pojedine teme i t. d.

Takav rad i uzdizanje radničkih savjeta i svih radnika treba shvatiti ne kao neki kampanjski zahvat već stalan sistem i put razvitka.

2. Oslon upravnih odbora poduzeća i radničkih savjeta na partijske i sindikalne organizacije poduzeća i kotarske i gradska rukovodstva i suradnja s njima

Napredak u radu naših poduzeća u II. polugodištu, a naročito u IV. tromjesečju, postignut je — osim zbog većeg zalaganja uprava poduzeća — zahvaljujući znatnoj pomoći oblasnih, kotarskih i gradskih rukovodstava, a u mnogo slučajeva i mjesnih odbora i partijskih organizacija. Primjeri pomoći u radnoj snazi, sprezi, u snabdijevanju hranom, mobiliziranju lokalnih rezervi u raznim rezervnim dijelovima za motorna vozila, pa čak i pomoć u autogumama koju je pružila oblast Rijeka i tamošnji kotari poduzeću Delnice i Novi Vinodol, govore da se na taj način mogu riješiti stvari, koje se često i ne mogu riješiti drugačije — možda nekako centralno. Slaba pomoć nekih kotara Osječke oblasti poduzićema kao Nova Gradiška, Brod i Đurđenovac, govori da ta poduzeća moraju pomoć još upornije tražiti i njenu potrebu i mogućnost dokazivati konkretno i izno-

siti u brojkama planove i njihov značaj. Isto vrijedi i u odnosu na partijske i sindikalne organizacije u poduzećima, od kojih se ne treba i ne smije tražiti da rješavaju svakodnevne probleme poduzeća, ali je potrebno da ih upravni odbori, direktori poduzeća i upravitelji radilišta i pogona stalno i na vrijeme upoznaju s planskim zadacima i svim važnijim ključnim problemima. Samo tako mogu partijske i sindikalne organizacije biti politički organizator svih radnika u borbi za pravilno shvaćanje važnosti zadataka, i pravilno usmjeriti borbu za njihovo izvršenje. Samo široka suradnja s kotarskim i mjesnim organizacijama i najšire učesće svih radnika jest garancija izvršavanja svih zadataka. U toj mobilizaciji svih snaga i sredstava u borbi za plan radnički savjeti i upravni odbori mogu i moraju tražiti pomoć od partijskih i sindikalnih organizacija u samim poduzećima, kao i na tamošnjem terenu.

3. Evidencija — sredstvo rukovođenja i uzdizanja

Evidenciji treba posvetiti najveću pažnju, jer je ona u mnogim našim poduzećima još nesređena i netočna. U evidenciji vidimo izvršenje planova, ostvarenje ili neostvarenje normativa, iskorišćavanje ili neiskorišćavanje pojedinih sredstava, probijanje ili neprobijanje platnih fondova i t. d., i t. d. Budući da su naša poduzeća teritorijalno veoma raširena, s mnogo pogona i radilišta, a unutar njih postoji mnogo faza rada, to se nikakvim brzopletim trčanjem od pogona do pogona njima ne može uspješno pomoći. Stoga je u sistemu rukovođenja našim poduzećima jedan od najvažnijih zadataka praviti, na bazi postojeće operative i planske evidencije, analize i uporedbe, i to ne samo sumarno za cijelo poduzeće već i po pogonima i radilištima. Na taj će se način otkriti gdje su veliki izostanci, gdje se ne ispunjavaju normativi, gdje se ne koriste mehanička sredstva i t. d. Nakon toga bit će korisno otići u to radilište ili pogon, analizirati uzroke tih slabosti i pomoći da se odmah otklone. To isto treba da čine sama radilišta i pogoni po fazama, smjenama, brigadama i t. d. Analitičke nalaze, konkretne i u brojkama, treba iznositi pred partijsku i sindikalnu organizaciju i na sastancima svih radnika, kako bi oni saznali stanje i svoje daljnje zadatke. Tako će evidencija biti sredstvo rukovođenja i uzdizanja, a ne kao neko nužno zlo u poduzeću, kao stvar evidentičara i nekog višeg foruma koji to traži.

4. Borba za radnu disciplinu, učinke i sveopću štednju, a time i rentabilitet poduzeća

Politički rad i uzdizanje svijesti ljudi na stepen svijesnih graditelja socijalizma jest bez sumnje temelj na kojemu gradimo uspjehe naše socijalističke izgradnje. Ali, u isto vrijeme ne smije se ispustiti iz vida da je pošten rad obaveza, dužnost i zakon za svakog trudenika

naše zemlje. Prema tome, pojave zabušavanja, zakašnjavanja na rad, odlazanja s rada, izostanci s rada, neispunjavanje norme, nebriga za kvalitetu proizvoda i t. d., — to su, ustvari, pojave parazitizma protiv kojih treba da se odlučno borimo. Stoga rukovodioci radilišta i pogona, poslovde smjena, predradnici i brigadiri ne mogu i ne smiju zauzimati stanovište: »Pa što možemo tim pojedincima koji zakašnjavaju, zabušavaju, i t. d. Ne možemo ih tjerati kao nekada kapitalisti.«

Pojave tog nazovi demokratizma, a u stvari familijarnosti i anarhičnosti, treba najenergičnije razbijati. U tome je učinjen izvjestan napredak kod nekih poduzeća više, kod nekih manje, ali i nadalje treba naročito imati u vidu slijedeće zadatke:

a) Voditi stalnu i konkretnu borbu za jačanje odgovornosti upravitelja radilišta i pogona, poslovođa smjena i t. d., koji treba da se osjećaju potpuno odgovorni za rad radnika pod njihovim rukovodstvom. Pojedince koji zakašnjavaju i izostaju s rada, ne ispunjavaju norme, daju slabu kvalitetu i t. d., treba upozoravati, iznositi ih na masovnom sastanku u svrhu javne kritike, disciplinski ih pozivati na odgovornost radi naknade učinjene štete, novčano ih kazniti, otpustiti iz službe, a svijesne pak štetiočine i neprijatelje predati i na kazneni postupak sudu. Iste mjere treba od strane uprave poduzeća primjenjivati na one pojedine rukovodioce radilišta i pogona i ostali rukovođeći i administrativni kadar, koji neopravdano i hotimično ne bi izvršavali svoje zadatke, ili pak podređene ne bi pozivali na odgovornost, kada zato ima razloga i potrebe.

b) Neprekidno voditi borbu protiv raznih sporednih i nepotrebnih radnih mjesta, na pr., u menzi, kuhinji, čuvara, tobože popravljача puteva i raznog alata, raznih »neophodnih majstora« u radionicama i t. d. Zatim, provoditi najoštriju štednju sa svim sirovinama, materijalu, pogonskom gorivu i mazivu i t. d., i to tako da se prave mjesečni planovi ušteda po pogonima i radilištima, izraženi u naturalnim i vrijednosnim pokazateljima, i onda se boriti za taj plan.

c) Analizirati izvršenje normi u pojedinim fazama rada, upoređivati ih u raznim radilištima i pogonima i stalno vršiti potrebne revizije.

d) Voditi neprestano konkretnu borbu za čuvanje, držanje u ispravnosti i puno iskorišćavanje i dobar učinak svakog pojedinog kamiona, prikolice, traktora, žičare, motorne pile, željezničke lokomotive, dizalice i svakog para konja. Na tom pitanju, t. j. transportu, treba da naša poduzeća vode u godini 1951. ključnu bitku.

e) Čuvati platne fondove i stalno kontrolirati da postotak platnih fondova ne prelazi postotak izvršenja plana proizvodnje.

5. Takmičenje

Takmičenje treba da bude stalan sistem rada u svim našim poduzećima. Samo takmičenje pretpostavlja razrađivanje planskog zadatka na dekade i dane, a isto tako na radne jedinice, smjene, odjeljenja, brigade i pojedince. Time se čini snažan organizacioni zahvat, podstiče se na otkrivanje bolje organizacije rada i na bolje iskorištavanje alata, strojeva i t. d. Iznošenje pak rezultata takmičenja izaziva kod radnih kolektiva želju za još boljim rezultatima i uspjesima, te rađa mobilizaciju svih snaga i dinamičnost. Takmičenje, koje smo započeli u toku mjeseca listopada, a nešto kasnije još nadopunili sa šakovskim sistemom dnevnog takmičenja, nesumnjivo je pridonijelo izvršavanju naših zadataka. Daljnji je zadatak nastaviti besprekidno s takmičenjem, osigurati svuda razradu planova na dane i sve do pojedinca, a na tablama i pokazateljima svakodnevno i neizostavno bilježiti rezultate.

6. Upoznavanje stručnog i administrativnog aparata u upravama poduzeća s neposrednim i perspektivnim zadacima i njihovom prenošenju na radilišta i pogone

Nemoguće je, i na ničem temeljeno, očekivati i zahtijevati od stručnog i administrativnog aparata u upravama poduzeća da rade sve ono što upravni odbor i direktor želi, a da se taj aparat prethodno ne upozna što i kako se zaključilo raditi. Zato je neophodno potrebno da se sa zaključcima radničkog savjeta i upravnog odbora upozna stručni i administrativni aparat poduzeća, da se njemu od vremena na vrijeme daje prikaz izvršenja plana, opća ocjena minulog perioda i da se objasne osnovni predstojeći zadaci, njihovo značenje i mjere koje u tom pravcu treba da se poduzmu. Tako će stručni i administrativni aparat znati liniju, imat će jasnu perspektivu i moći će s više uspjeha i jedinstvenosti djelovati na rješavanju svih zadataka poduzeća. To isto vrijedi i u odnosu na uprave pogona i radilišta i njihov aparat. Pritom je uvijek potrebno razmisliti na koji način da se prenesu određene smjernice za rad na pogone i radilišta. To se može putem konferencije rukovodilaca pogona i radilišta u centru poduzeća, a oni da onda to prenesu na svoj stručni i administrativni aparat, na partijsku i sindikalnu organizaciju i na sve radnike; ili da odgovorno lice iz uprave poduzeća obiđe radilište ili pogon, prenese ne samo na rukovodioca, već i na ostali stručni i

administrativni aparat, na partijskog, sindikalnog i omladinskog rukovodioca, a oni na sve radnike; ili, da se odmah održi masovni sastanak cijelog radilišta ili pogona. Nemoguće je i nepravilno dati neku šablonu i po njoj raditi bez obzira na uvjete i mogućnosti, već treba da se način pretresa osnovnih i principijelnih pitanja bilo minulog ili budućeg rada, uvijek posebno i konkretno razmotri. Ali, važno je i neophodno da se sa zadacima, uspjesima i neuspjesima, ocjenom stanja i daljnjim mjerama upozna sav stručni i administrativni aparat, kao i svi radnici, jer samo takvo široko uklapanje svih trudenika u probleme poduzeća i pogona, pruža garanciju njihovom rješavanju, osposobljavanju svih trudenika i njihovom uzdizanju u svijesne i požrtvovne izvršioce svojih zadataka.

7. Političko, kulturno i stručno uzdizanje i briga za ljude uopće

Kao što je istaknuto, uspjesi naše socijalističke izgradnje temelje se na političkom radu i neprekidnom uzdizanju svijesti trudenika uopće. Stoga je briga za stalno političko, kulturno i stručno uzdizanje trudenika nedjeljiva od same borbe za proizvodnju i uvjet za njen daljnji razvitak. Tu ima mnogo propusta u svim našim poduzećima, kao: nedostatak čak i planova o tim pitanjima, a nekad se plan i izradi, ali se ne ostvaruje; barake za smještaj radnika su često neuredne i nespremne za zimu, iako se to može s malo truda i brzo uraditi; doprema štampe na radilišta i pogone često je veoma slaba ili nikakva; društvene prostorije nisu snabdjevene s radio-aparatima ili su radio-aparati pokvareni i stoje neupotrebljivi i t. d., i t. d. Zato je sada važno da svako poduzeće, odnosno pogon, ima svoj plan političkog, kulturnog i stručnog uzdizanja i plan mjera za podizanje životnih uvjeta. U toku je zimski period — kratki dani i dugačke noći — te je potrebno odmah prići spomenutom radu s time da se svako radilište i pogon stavi u vezu sa svojim kotarom i da se uklopi u opći program političkog i kulturno-prosvjetnog rada, koji provode kotarska rukovodstva, a isto tako da se napravi plan stručnih predavanja i seminara na kojima treba da budu predavači naši inženjeri, tehničari, novatori, udarnici i stručno sposobna lica s područja planiranja, komercijalnog poslovanja, financija i t. d.

★

Boljim i čvršćim provođenjem u život tih nekoliko spomenutih elemenata, kao sastavnog dijela sistema rada i rukovođenja uopće u našoj socijalističkoj privredi, naša će radilišta i pogoni, kao i čitava poduzeća, brže i bolje napredovati nego dosada, i dati još bolje i potpunije svoj udio u našoj socijalističkoj izgradnji, kojom tako genijalno rukovodi naša slavna Komunistička Partija i drug Tito.

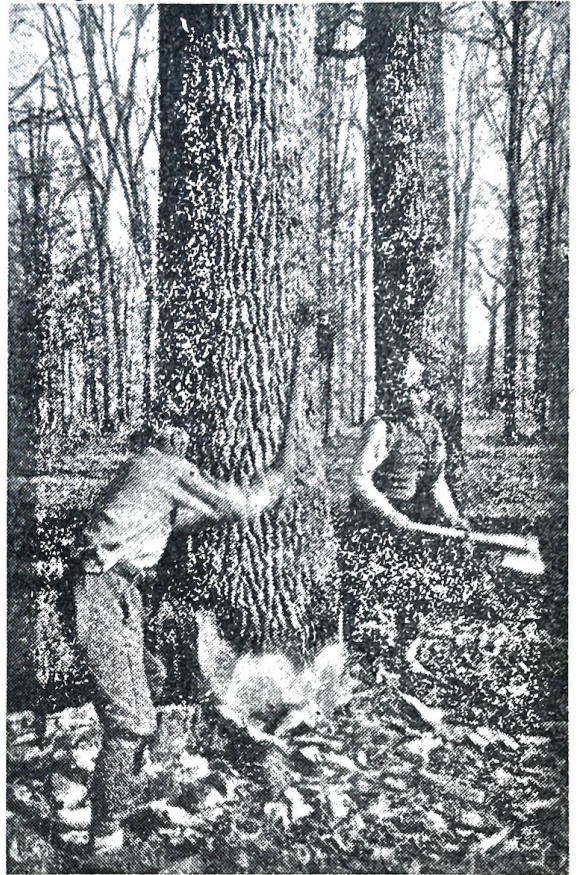
Kako da organiziramo zimsku sječu?

Zakon o šumama predviđa sječu principijelno samo u periodu od 1. oktobra do 1. aprila. Sječu u tom periodu nazivamo zimskom sječom, a sječu u ostalom dijelu godine ljetnom sječom. Drvo se zimi uslijed niskih temperatura polaganije suši, manje je izvrgnuto prskanju, a trupci se na pilanama bolje iskorišćuju zbog boljih tehničkih svojstava. Stalna radna snaga brojčano nije u stanju da izvrši potpunu sječu i izradu, pa drvna industrija može u to vrijeme upotrebiti i onu radnu snagu koja je u ovo godišnje doba slobodna. To su zemljoradnici, koji zimi nemaju znatnih poljoprivrednih radova.

O pravilno organiziranoj i provedenoj zimskoj sječi ovisi izvršenje plana šumske i pilanske proizvodnje. Na području lišćara zimska sječa obuhvaća najmanje 80% godišnjeg zadatka, a na području četinjara uglavnom su zimskom sječom obuhvaćeni samo lišćari, a četinjari samo u onim količinama, koliko je potrebno za opskrbu pilana četinjastim trupcima do konca maja (u koliko nema četinjaštih trupaca ljetne sječe). Na području četinjara sijeku se uglavnom telefonski i elektrovodni stupovi, koje će se, kad se presuše, impregnirati.

Zimskoj sječi moraju prethoditi predradnje koje znatno utječu na samu sječu i iskorišćavanje drveta. U prvom redu treba dobro poznavati sječinu, t. j. ukupnu drvenu masu koja se ima sjeći, zatim sortimente koji će se iz te drvene mase izrađivati i način prikrajanja. Osim toga moramo unaprijed poznavati način na koji ćemo vršiti vuču i izvoz iz dotične sječine.

Na osnovu poznavanja sječine treba odrediti mjesta gdje će se izgraditi barake za radnike, menze i staje za konje. Kod izbora mjesta treba nastojati da se odaberu takva mjesta

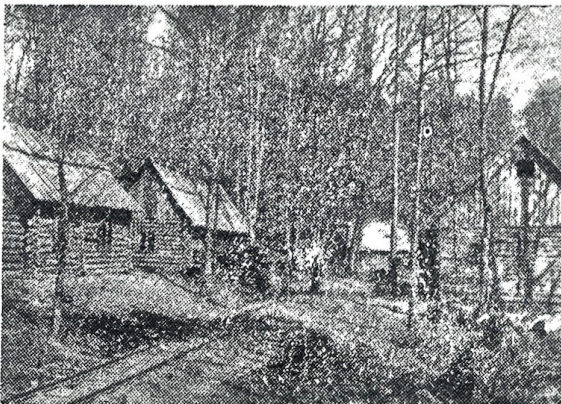

Podsijecanje hrasta (radilište Vinkovci)

za nastambe koja su ocjedita (suha) i nisu previše udaljena od radilišta (sječine). Jasno je da će se kod toga uzeti u obzir i sječine koje su predviđene za slijedeću godinu.

Same nastambe moraju odgovarati zimskom radu. Barake moraju biti dobro pokrivene i opskrbljene dobrim pećima i urednim ležajima. Na slamarice i čebad ne smije se zaboraviti, a i slame se mora pripremiti i čuvati je na suhom mjestu. Sve barake, menze i kuhinje moraju biti snabdjevene svjetiljkama, jer se time u kratkim zimskim danima omogućuje dulji rad u šumi.

Kod odabiranja mjesta za šumske nastambe treba voditi računa o opskrbi radnika i stoke vodom. Gdje postoje vrela treba ih urediti, gdje nema vrela treba ispitati da li postoje vodonosni slojevi, i ako postoje, iskopati bunare. U bezvodnim krajevima treba za

Uredne šumske nastambe na radilištu Koprivnički Jarak (DIP Novoselec)

ljude sagraditi cisternu a za spregu lokve, a gdje to nije moguće prirediti bunar za vodu.

Na većim radilištima, koja su udaljena od opskrbnih središta, a uposljuju veći broj radnika, treba sagraditi krušne peći. Naročito to vrijedi tamo gdje je dovoz hrane nesiguran.

Alatu za rušenje i izradu treba posvetiti naročitu pažnju. Sav alat treba da je uređen i naoštren, a motorne pile treba isprobati i sve nedostatke prije početka radova odstraniti, te se boriti za njihove rezervne dijelove, naročito one koji se brzo troše (lanci).

Slijedeći zadatak uprave sječine je briga za dobavu u prvom redu stalne radne snage, jer je ova najbolja garancija za izvršenje zadatka. Borba za radnu snagu mora biti u zimskoj sječi konstantna i uporna. Uprave poduzeća, radilišta i sječina neće biti uvijek u stanju da sami riješe ovaj problem te je stoga neophodno potrebna najuža suradnja s lokalnim narodnim vlastima, partijskom i svim masovnim organizacijama. Rezultati zajedničkog rada i suradnje nikada neće izostati.

Za nadzor i instruktazu aktivizirane radne snage treba dati dobro stručno rukovodstvo, jer će se samo dobrom instruktažom postići planirani učinci po radniku, kao i bolja kvaliteta proizvoda. Dobru evidenciju o dnevnim učincima treba uspostaviti u svakoj sječi, jer je ona najbolji putokaz u rukovođenju i mjerilo izvršenja plana i organizacije rada na radilištu.

Oštrenje motorne pile može se povjeravati samo iskusnim oštračima

Prehrana radnika mora biti bezprijeekorna, a za spregu treba osigurati dovoljno kako sijena tako i zrnate hrane. Oprema sprege treba da je ispravna. Prije početka zimske sječe treba prirediti saonice za vuču ogrjeva (celuloze) i rude za vuču trupaca.

Nakon ovih pripremnih radova pristupa se obaranju stabala. Kod toga se načini mnogo štete, ako se obaranje ne obavi stručno i pažljivo. U toj fazi rada treba posvetiti punu pažnju aktiviziranoj radnoj snazi, naročito ako se izrađuju tehnički sortimenti. Ovdje treba da dođe do punog izražaja stručna instruktaza i nadzor da bi se izbjegle štete koje nastaju lošim i nestručnim obaranjem.

Kod stalne radne snage treba uporno tražiti da odsijeca (kegluje) perac stabla u stojećem stanju. To vrijedi i za crnogorična stabla. Odsijecanjem perca ne dobiva se veća drvna masa, ali se znatno olakšavaju poslovi na vuči i utovaru drvne mase (nekeglovan trupac sa širokim žilištem zaprema veliki prostor i smanjuje kapacitet prometala). Jedino ne treba odsijecati stablo, ako se uslijed vidljivih pogrešaka na donjem dijelu mora prvi furak odrezati i upotrebiti za dugu, celulozu ili ogrjev.

Panjevi moraju biti čim niži, jer drvna masa koja ostaje u visokom panju, a mogla bi se iskoristiti, pretstavlja otpadak, a time i gubitak sirovine za čiji je rast trebalo 100 i više godina.

Obaranje stabala vrši se tako da se najprije odabere smjer kuda mora stablo da padne, a da se kod toga ne ošteti najvrijedniji njegov dio i da se čim manje uništava podmladak. Smjer obaranja stabla često ovisi o razvitku krošnje i nagibu stabla. Ako je krošnja razvijena na jednu stranu, onda su samo najvještiji radnici u mogućnosti da obore stablo u protivnom smjeru. Tamo gdje postoji mogućnost obaranja stabala u bilo kojem smjeru, treba ih obarati tako da se olakšava izvoz t. j. sve u istom smjeru. Na nagnutom (brdovitom) terenu deblji kraj trupca mora doći u smjer vožje, odnosno u kraškom terenu u smjeru vlake. Naročito treba paziti da se stabla ne ruše jedno preko drugoga, jer se otežava prikranje, a postoji opasnost da se deblo razbije i u tehničkom pogledu najvrijedniji dio uništi.

Nakon određivanja smjera rušenja i odsijecanja perca treba stablo podsjeći. Podsijeca se sjekirom na onoj strani na koju će se stablo rušiti. Podsjek mora zahvatiti najmanje do 1/3 promjera debla na mjestu podsjeka, inače postoji opasnost da se stablo rascijepi.

Samo obaranje stabla u određenom smjeru vrši se zabijanjem klinova u rez pile. Zabijanje ne smije biti prejako već se mora vršiti prema tome kako napreduje rezanje pilom. Kod prejakog zabijanja klinova može se

Brigada motornih pila Antuna Janeša (iz Gorskog Kotara) radila je za vrijeme zimske sječe 1950. g. u šumi Prašnik (DIP Nova Gradiška)

dogoditi da se izvuče srce trupca. U tom slučaju ostaju na panju čitavi snopovi drvnih vlakancaca, koji su izvučeni.

Pošto je stablo oboreno, treba obrubiti perac, t. j. odrezati onaj dio stabla koji je podsječen. Zatim se okreše stablo kod liščara do mjesta gdje debl prelazi u krošnju, a kod četinjara do 12 cm. promjera (rudno drvo). Sve grane, kao i jače sljepice, treba dobro okresati do samog debla da bi se stablo moglo pravilno prikrajati.

Nakon toga pristupa se najvažnijem poslu u šumskoj eksploataciji: prikrajanju stabla.

Ovdje ćemo spomenuti najvažnije principe prikrajanja.

1) Prikrajanje se vrši u šumi kod panja. Loši se dijelovi stabla ne nose na pilanu već se izrade u šumi u sitne sortimente.

2) Osnovni princip kod prikrajanja trupca treba biti: »čim dulji« trupci, ali da ne budu zapreka normalnoj vuči i prevozu. Taj princip vrijedi za sve vrste drveta a naročito za jasen.

3) Pogreške drveta ne smiju se prikrajanjem sakriti. Zadatak je prikrajanja da se pogreške uklone, gdje god je to moguće.

4) Lošim prikrajanjem povećavamo manjak na tehničkom drvetu. Loše se prikrajanje ne može više nigdje, pa ni na pilani, popraviti,

odnosno poboljšati, i zato se mora vršiti s najvećom pažnjom i stručnošću.

5) Pri radu manje stručnog osoblja potreban je konstantan stručni nadzor.

6) Kad se oblo drvo mora obrubljevati (šprncati) radi lakše vuče, dodaje se na određene duljine nadmjera, koja ne smije biti veća od 10 cm. Veći dodatak je čisti gubitak.

Često treba prikrajati stablo tako da forsiramo stanovište sortimenta. Kod takvog rada mora se naročito paziti da manje vrijedan sortiment ne prikrajamo iz znatno boljeg vrijednijeg dijela stabla. Zato prikrajač treba da pozna sve sortimente i njihovu vrijednost. Na pr., sada se forsira bukova celuloza. Ona se može djelomice izraditi iz oblovine koja daje lošije C bukove trupce, a ne smije se izradivati iz oblovine iz koje se mogu prikrajati B bukovi trupci. Pragovska obloovina ne smije se forsirati na štetu boljih B trupaca, nego se ima raditi iz kvalitete koja odgovara lošijim B trupcima, odnosno boljim C trupcima.

Pragovska obloovina se izrađuje iz dijela debla koji zalazi u krošnju, te kod prikrajanja treba naročito paziti na prelaze u krošnju, jer

se pravilnim prikrajanjem može dobiti znatno veći postotak tehničkog iskorišćenja.

Napomenut ćemo kako treba postupati u slučaju kada je čelo debla trulo ili natrulo. Mogu nastupiti slijedeći slučajevi:

a) Na čelu debla može se naći na jedno ili više trulih mjesta, koja uloze u trupac. Zdravog dijela imaju preko 50%, a truli dio nalazi se na jednom kraju čela ili u sredini. Trupac se ne će prikrajati, jer će na pilani zdravi dio davati dulje daske, a one daske u koje dođe trulež bit će prikraćene. Kad bi prikratili trupac, dobili bismo samo kraću robu.

b) Na čelu debla pokazuje se često trulež koja zauzima preko 50% ili više površine presjeka. U tom ćemo slučaju trupac, ako je tanji, prikratiti, jer kod prerade na pilani, osim dugačkih okoraka dobijemo kratku građu. Kod debljih trupaca (preko 50 cm promjera), i ako je 50% površine čela trupca trulo, ne ćemo ih prikraćivati, jer iz zdrave drvene mase dobijemo znatnu količinu vrlo dobre i dugačke piljene građe.

U slučaju da se prikrajač odlučio da prikрати trupac, prikraćivanje može vršiti na dva načina: odrezati će po 1 m. duljine ili kraće, a može odrezati i dulji furak, ukoliko iz prakse zna dokle se trulež proteže. Nakon toga se pristupa prikrajanju debila na sortimente.

Budući da na terenu nema dovoljno dobrih stručnjaka za prikrajanje, mora se jedan dio boljih stručnjaka upotrebiti za instruktazu. Tu važnu ulogu moraju preuzeti šumarski stručnjaci u poduzećima koji su zaduženi za šumsku proizvodnju. Kod svakog izlaska na teren njihova je dužnost da pregledavaju rad na prikrajanju, naročito kod slabijeg osoblja.

Kod toga treba osoblje zorno podučiti, a često sa slabijim i praktički raditi. Bilo bi korisno da poduzeća za vrijeme rezanja pojedinih vrsta drveta sazovu na pilanu sve prikrajače s bližeg terena te da im se pokažu dobre i loše strane njihovog prikrajanja i kakav utjecaj ima dobro, odnosno loše, prikrajanje na rezanu građu.

Ne smije se zanemariti konzerviranje drvnog materijala zimske sječe, jer je i on podvrgnut napadu gljivica i štetnika potkornjaka, te ako se ne poduzmu pravovremene mjere, nastaju štete, naročito kod vrijednijih vrsta drveta: hrasta, jasena, oraha i drugih.

Hrastove furnirske trupce, kao i A k a k v o ć e, treba štrcati karbolimonom, a furnirskim trupcima treba konzervirati čela i sva mjesta gdje je skinuta kora sa smjesom smole i katrana. Orahove i jasenove trupce treba čim prije preraditi na pilanama, odnosno u tvornicama furnira. Bukove trupce koji se nalaze u uskim jarcima treba još za vrijeme zime izvući iz šume na pomoćna i glavna stovarišta, koja moraju biti suha i po mogućnosti s legama, da trupci ne leže na zemlji.

Bukovu celulozu, kao i ogrjev A razreda, trebalo bi u šumi slagati ne u sure nego u zračne vitlove (u križevu) i od radnika primati po broju cjepanica (40 cjepanica srednje debljine = 6 pr. m.) U tom slučaju prozračao bi samo najdonji red cjepanica s podlogama, a gornji redovi ostali bi dulje vremena zdravi i mogli bi se upotrebiti za celulozu.

To bi bili osnovni problemi zimske sječe a na vuču i izvoz osvrnut ćemo se u jednom od slijedećih članaka.

Ing. STJEPAN ŠURIĆ:

Investicije u šumskom transportu

Od ukupnih investicija za drvenu industriju najveći dio otpada na eksploataciju šuma. Od 1947. do danas za eksploataciju šuma investirano je 79%, od čega znatno manji dio otpada na visokogradnje, dok oko 85% otpada na izgradnju šumskih komunikacija i nabavu saobraćajnih sredstava.

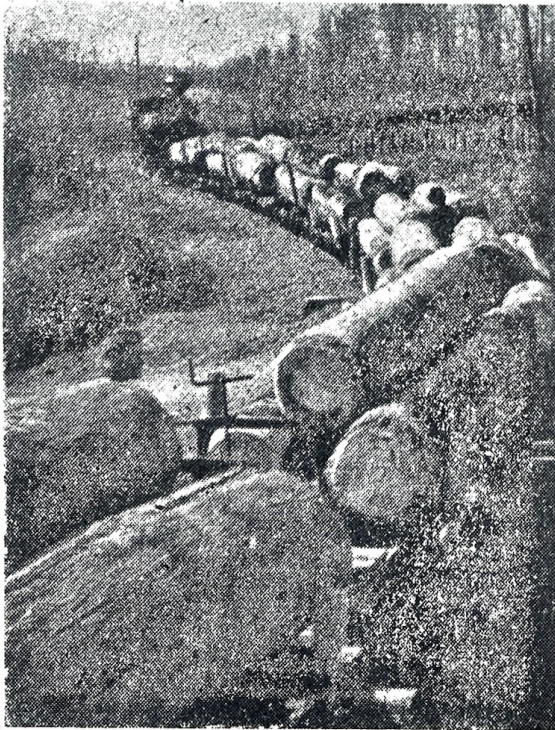
U dosadašnjoj praksi investicije su se vršile u glavnom sa gledišta da se osigura proizvodnja pod svaku cijenu, ne vodeći dovoljno računa o njihovoj rentabilnosti. Ovo je razumljivo, kada se uzmu u obzir visoki zadaci koje je imala da izvrši drvena industrija.

Stalno treba težiti da se snize troškovi investicija, no ne u toj mjeri da to ide na teret troškova proizvodnje. U pravilu što je investicija skuplja, to su kod eksploatacije te investicije troškovi proizvodnje niži. Kod određivanja kvaliteta investicije, t. j. cijene koštanja, odlučno je u kojoj mjeri podizanje kvaliteta investicija djeluje na visinu troškova proizvodnje. Rješenje je jednostavno i opće poznato: investicije se imaju podići u toj vrsti i kvaliteti, da suma amortizacije i troškova proizvodnje bude minimalna. Takvu investiciju nazivamo rentabilnom. Ovo poznato pravilo potrebno je istaknuti radi toga, što se ono često zanemaruje, te se samo razmatraju troškovi proizvodnje, a ne uzima se u obzir visina amortizacije. To se obično opravdava time, što je sniženje troškova proizvodnje najčešće posljedica veće pro-

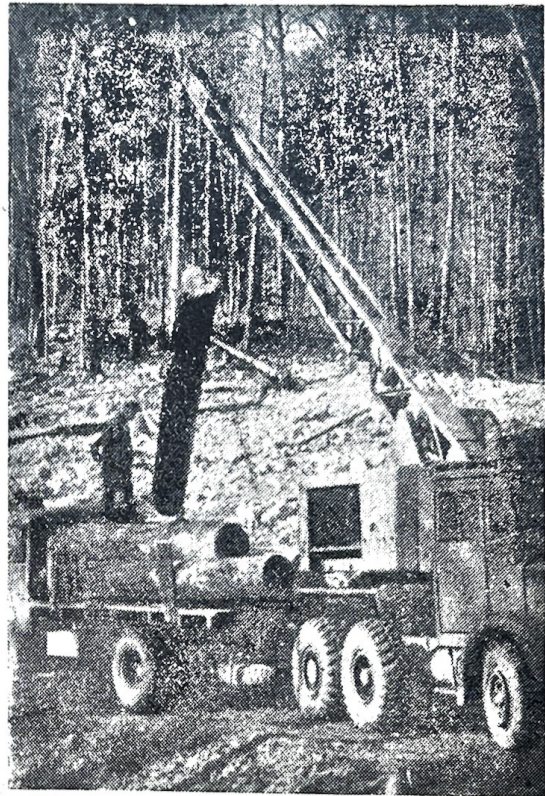
izvodnosti rada, odnosno uštede radne snage, koja je kritična, a zaboravlja se pri tom da je za te skuplje investicije možda utrošeno znatno više radne snage, nego što je uštedeno kod proizvodnje.

Razumije se da od pomenutog pravila o minimumu sume troškova proizvodnje i amortizacije može biti izuzetaka. To je naročito slučaj, ako je potrebno da se uštedi neki naročiti kritičan materijal bilo kod podizanja investicije, bilo kod proizvodnje. Objasnit ćemo to s jednim primjerom iz šumskih komunikacija. Ako za eksploataciju izvjesnog šumskog kompleksa može doći u obzir cesta za kamionski saobraćaj, ili šumska željeznica, odlučit ćemo se za šumsku željeznicu i u tom slučaju, ako ukupni troškovi eksploatacije željeznice (troškovi transporta i amortizacija) budu viši od troškova eksploatacije ceste. Odlučit ćemo se zato što se za eksploataciju ceste troši kritični materijal, kao što su gume za kamione i pogonsko gorivo, dok materijal za željeznice nije kritičan.

Slijedeći osnovnu liniju privrednog razvika - po kojoj se imaju u prvom redu razviti metalna industrija i elektrifikacija, sve ostale privredne grane imaju da što više sniže svoje investicije, kako bi se mogle potpuno izvršiti investicije za ključne, osnovne grane. No to snaženje ne smije ići do te mjere da se uslijed toga toliko povise troškovi proizvodnje, da ušteđa u investicijama zapravo ne znači uštedu, nego naprotiv rasipništvo.

Dok u sjevernim predjelima Hrvatske šumske željeznice izvršavaju najveći dio transportnog zadatka...

...na jugu se kao najkorisnije šumsko prometalo pokazao kamion

Razmotrit ćemo, koju ćemo vrst šumskih komunikacija odabirati i u kojoj kvaliteti, a da ona bude rentabilna i da ujedno uvjetuje najmanji utrošak kritičnog materijala bilo u gradnji ili u eksploataciji.

Vrsta komunikacija zavisi u prvom redu o količini mase koja se ima godišnje prevoziti, a zatim o ukupnoj masi koja se ima prevesti, o roku u kom se ta masa ima prevesti, o konfiguraciji terena i o udaljenosti centra masa do odredišta, gdje se prevoz ima završiti.

U prvom redu ima se odlučiti, da li će se graditi šumska željeznica, koturača ili cesta i zemljani putovi. Podaci literature o količini mase za koju treba izgraditi šumsku željeznicu jako se razlikuju. Prema sovjetskoj literaturi (Popov: Suhoputny lesotransport) za osnivanje šumskih željeznica potrebna je minimalna masa od 750.000 m³, dok literatura centralne Evrope uslovljuje znatno manje mase. Bogato iskustvo naše drvene industrije pokazuje da šumske željeznice u srednje teškim terenima uspješno rade i kod godišnjeg prevoza od 30—40.000 m³, ako taj prevoz traje

barem 5 godina. U lakim terenima koturače i lake šumske željeznice rentabilno rade i sa znatno manjim masama.

U istočnom dijelu naše Republike, koji se nalazi van područja visokog krša, pitanje izbora između željeznice i ceste (puta) lako se rješava, i u dosadašnjoj praksi najčešće je dobro riješen. No u području visokog krša ovo je pitanje znatno teže. Činjenica da u čitavom tom području postoje samo dvije željezničke pruge ukazuje na teškoću primjene ovog načina transporta. No s druge strane kritičnost kamionskog prostora, kao i materijala koji taj transport troši, upućuje nas da brižno proučimo mogućnost proširenja upotrebe šumske željeznice i na tom području. Teškoće za primjenu željeznice izviru iz karakteristične kraške formacije terena, kao i iz načina gospodarenja. Kraški teren nema razvijenih otvorenih dolina. Na jednu liniju, bilo to željeznica ili put, gravitira mala površina šuma, pa je potrebna gusta mreža glavnih komunikacija. Samo vođenje komunikacione linije, koja redovno ima više protuuspomena, zatim ima da svlada velike visinske diferencije na maloj horizontalnoj udaljenosti, za veće polumjere krivina potrebne su velike zemljoradnje — sve to čini velike teškoće i za izgradnju i za eksploataciju željeznica. Građenje željeznica znatno je skuplje nego u ostalim brdskim terenima, trasa je u pravilu mnogo duža nego trasa ceste, a protuusponi smanjuju kapacitet prevoza, ili traže teške lokomotive, koje opet uvjetuju i mnogo težu i skuplju prugu. Za cio Velebit i uopće sav dio koji pada na morsku obalu željeznice ne mogu doći u obzir, jer bi imale da savladaju visinsku diferenciju od 1.100 do 1.400 m na maloj zračnoj udaljenosti, često ispod 10 km.

Nadalje, u visokom kršu obavezno je preborno gospodarenje, koje na jedinicu površine daje male mase. Kod šuma prašumskog tipa po 1 ha siječe se prosječno 120—150 m³, što bi uz bolje terenske prilike bilo dovoljno za alimentaciju šumske željeznice. No danas je ostao samo neznatni dio takvih šuma, pa se sada može sjeći samo 50—60 m³ po 1 ha. To znači, da se ima sjeći na velikim površinama i da bi zato trebala vrlo velika mreža željeznice, odnosno da bi na svaku prugu otpalo tako malo masa, da bi prevoz prugom bio znatno skuplji nego ijednim drugim sredstvom. O nekom značajnijem povećanju intenziteta sječe ne može biti ni govora, jer je krš vrlo osjetljiv na pojačane intenzitete, koji bi mogli dovesti u pitanje sam opstanak šume.

Iz ovoga se vidi da šumske željeznice mogu samo izuzetno doći u obzir, to više, što već postoji razvijena mreža dobrih cesta. No i te izuzetke treba proučiti, da bi se bar u manjoj mjeri smanjila upotreba kamiona. U svakom slučaju upotreba šumskih željeznica ne može uopće utjecati na smanjenje investicija, niti odlučno utjecati na smanjenje troškova prevoza. Zato moramo potražiti druge puteve i načine, da pojeftinimo transport na cestama ili da nađemo drugu zamjenu.

U svakom slučaju ceste i putevi ostat će stalno dominantne komunikacije. Na nekim terenima one će se uspješno zamijeniti ili dopuniti sa stabilnim žicama.

Stabilne žice rijetko nalaze primjenu u eksploataciji šuma. One prevoze materijal s jedne točke na drugu, dok je kod eksploatacije šuma zadaća, da se materijal prevozi s jedne veće površine na jednu točku. No ima slučajeva gdje se mogu vrlo korisno upotrebiti, i to tamo gdje se imaju savladati velike visinske diferencije. U svim šumama koje gravitiraju k moru izgrađeni su potevi do morskkih luka. Ovi su putovi dugački i vrlo strmi. Teško ih je održavati, i saobraćaj je na njima vrlo skup, ne samo zbog skupog održavanja cesta, već i zbog toga, što se na ovakvim potezima kamioni brzo troše, a isto tako i gume. Kamion koji radi stalno na ovakvim putevima traje, umjesto 5 godina, samo oko 3 godine.

Ukupna sječiva masa iz takvih šuma mora se dovesti najprije na jednu tačku, koja leži najniže na grebenu koji teče paralelno s morskom obalom. To su poznati prelazi, kao što su Kubus, Alan, Oltari, Vratnik i t. d. Tu je dakle već stvoren slučaj, da se prevoz vrši s jedne tačke na drugu. Visinska razlika i konfiguracija terena je obično takva, da 1 km žicare zamjenjuje 4—5 km ceste. Do svake naše morske luke, koja neposredno prima drvo iz šuma, trebalo bi izgraditi stabilnu žicaru.

Za jedan slučaj (žicara Alan-Stinica) izračunato je da bi ona zamijenila 8 teških kamiona. No kako bi kamioni trajali prosječno oko 3 godine, to bi u roku od 10 godina žicara uštedjela 24 kamiona. Uz to dolazi ušteda na gumama i pogonskom gorivu.

Na mnogim mjestima, gdje se šuma nalazi na t. zv. tavanima, mogle bi se uspješno primijeniti kraće polustabilne žice. Kod najkraćih poteza službu bi mogla vršiti i pokretna žicara tipa Wyssen.

Kod gradnje novih cesta, kao i kod eksploatacije postojećih, moguće su znatne uštede i to ne samo u visokom kršu, nego uopće svugdje, gdje ona dolazi u obzir. Nije potrebno u svakom slučaju graditi 5 m široku cestu s ja-

kim gornjim strojem, koja ima sve uslove za kamionski neprekinuti saobraćaj. Za male mase i kraće relacije mogu potpuno zadovoljiti mekani kamionski putovi. Ogranke postojećih kamionskih cesta, koji služe za prikupljanje manjih masa, treba u pravilu graditi kao zemljani put. To se i počelo raditi u posljednje vrijeme, ali još nije dovoljno razvijeno, ni dovoljno proučeno uz koje uvjete i na koji način treba da se grade. Mana je zemljanih puteva da nisu sposobni za neprekinuti transport, naročito ne u proljeće i jesen za vrijeme kiša. No one su potpuno sposobne za vrijeme ljeta i zimi za vrijeme smrzavice i snijega. Plan prevoza može se prilagoditi ovim zahtjevima, samo je potrebno mnogo brižljivije planiranje prevoza, odnosno planiranje iskorišćenja prevoznih sredstava i usklađenja planova privlačenja s planom prevoza.

Za kraće relacije, u pravilu ispod 15 km, nije potrebno graditi kamionske putove — gradit će se ceste za kolski prevoz ili ceste za prevoz traktorima-gumašima. Ceste za kolski prevoz grade se s manjom širinom, ostrim krivinama i slabijim gornjim strojem, no treba se kloniti protuspona. Traktorski putevi slični su kamionskim, no ne trebaju tako jak gornji stroj.

Kamionski putevi, u pravom smislu riječi, gradit će se samo kao osnovne arterije, kojima će se stalno ili kroz duže vrijeme prevoziti znatnije količine drvnih masa.

Gustoća cestovne mreže zavisi o načinu i intenzitetu sieče i konfiguraciji terena. Što je ona gušća, to su troškovi privlačenja manji. Kako nam je često baš privlačenje grlo proizvodnje, treba nastojati da se izgradi što gušća mreža cesta i putova. Ovdje važi jednostavno pravilo, da gustoća mreža ima biti tolika, da ukupan transport bude najjeftiniji, t. j. da troškovi privlačenja zajedno s troškovima prevoza budu minimum. Razumije se, da se pri tom mora uzeti u obzir i amortizacija. No traženje najpovoljnijeg odnosa je posao koji traži dubok studij i posao koji bi morao preuzeti Biro za unapređenje proizvodnje.

U pogledu štednje transportnih sredstava po cestama zadaća je da se kamioni što bolje iskoriste i da se u što većoj mjeri zamijene drugim sredstvima.

Bolje iskorišćenje kamiona, pored čisto organizaciono-tehničkih mjera i boljeg održavanja vozila, moguće je upotrebom prikolica. U tom smjeru bilo je već pokušaja koji nisu uspjeli, jer navodno su naše ceste takve, da se na njima ne može vršiti transport s prikolicama. No primjer stranih vozača, koji su radili na cestama koje po svojoj kvaliteti nisu iznad

prosjeka naših cesta, pokazuje da je u najvećem dijelu moguća i korisna upotreba prikolica. Nije bilo dovoljno upornosti u borbi za uvođenje prikolica. Uvođenjem prikolica ne će se opteretiti mašine jer se teret vozi u glavnom samo nizbrdo. Korisno će se moći upotrebiti lakši kamioni domaće izrade barem za vožnju dugačke građe i trupaca na jednoosovinskim prikolicama. Uvođenjem prikolica transportna moć kamiona može se povećati barem za 30%. Uslijed manje brzine, i jer prikolice nemaju pogonsku osovinu, produžuje se trajanje guma.

Umjesto kamiona na mnogim mjestima, pored već poznatih žicara, mogu se primijeniti ova sredstva:

a) traktori gumaši, koji se dosad ne koriste dovoljno, niti se dovoljno brine da se za raspoložive traktore nabavi dovoljan broj prikolica. Na kraćim udaljenostima i kod slabijih putova oni rade ekonomičnije nego kamion, a transportna moć im se može znatno uvećati, što više i premašiti transportnu moć kamiona, ako za svaki traktor ima dvostruk broj prikolica, tako da se ne čeka na utovar.

b) traktori gusjeničari mogu se upotrebiti za prevoz po snijegu tako da voze čitavu kompoziciju saona.

c) konjska zaprega za kraće relacije. Kapacitet prevoza konjskom zapregom znatno se može povećati i na manje udvostručiti, ako se umjesto običnih kola unotrebljavaju kola na gumenim kotačima. Jedini je uvjet, da ne smije biti dužih ni strmijih protuspona. Nabavka takovih kola ne bi smjela biti problem. Treba iskoristiti unutarnje rezerve i graditi ih pretežno u vlastitim radionicama.

d) bolje koristiti prevoz po snijegu. Snijeg se uoče dovoljno ne iskorišćuje, kako za privlačenje tako i za prevoz. Iako u posljednim godinama nije bilo dovoljno snijega, to ne može biti razlog, da se na vrijeme ne učine sve pripreme za iskorišćenje saonika, i ne pripremi dovoljan broj saonica. Ovdje spada već pomenuti prevoz pomoću traktora-gusjeničara, za tim prevoz konjskom spregom.

Sa navedenim mjerama za bolje korišćenje transporta po cestama i mekim putovima, te podizanjem stabilnih i polustabilnih žicara s postojećim voznim parkom sigurno se može savladati proizvodni zadatak i smanjiti troškovi za investicije, kako za građenje tako i za nabavke novih transportnih sredstava, naročito kamiona i guma.

Dobra evidencija – uvjet za ravnomjerno izvršavanje plana u finalnim poduzećima

Nacionalizacijom poduzeća finalne drvne proizvodnje te prelazom na serijsku proizvodnju iz rada po narudžbama, naročito kod proizvodnje namještaja, mijenjao se i način proizvodnje i oblik rukovođenja.

Preuzeti administrativni aparat u poduzećima bio je slab, ne toliko kvalitativno koliko kvantitativno. Njegov djelokrug rada odvijao se uglavnom u granicama komercijalnog (prodajnog i nabavnog) sektora, nešto jače u knjigovodstvenom pogledu, dok je u administrativno-tehničkom pogledu taj kadar bio veoma zaostao.

Prelaženjem poduzeća u vlasništvo države nužno se morao mijenjati oblik rukovođenja u administrativnom, a još više u tehničkom pogledu. Sasvim nov pravac socijalističkog načina rukovođenja privredom iziskivao je nove oblike i u evidenciji utrošaka, kako sirovina i pomoćnih materijala, tako i radne snage, jer su to bili glavni faktori koji su direktno utjecali na cijenu proizvoda.

Može se reći da je cijela godina 1945, a djelomično i 1946, protekla u znaku obnove naših poduzeća, proširenja radnih kapaciteta i uklanjanju mnogih tehničkih nedostataka, svojstvenih kapitalističkom načinu rukovođenja privredom, gdje se o uslovima rada nije vodilo dovoljno računa.

Ipak se u II. kvartalu 1946 g. počinje osjećati prodiranje složenijeg i organiziranijeg oblika rukovođenja, koji je proizašao kao rezultat novo izašlih uređaba, a dobrim dijelom se to i samo nametnulo uslijed sve složenijeg načina proizvodnje. Prvi koraci učinjeni su u pogledu uvođenja jednoobraznog knjigovodstva. U uskoj vezi s tim moralo se pribjeći formiranju jedne svrsishodne administrativno-tehničke evidencije, koja bi s radnog mjesta mogla dati knjigovodstvu poduzeća podatke koji su mu potrebni.

U provođenju tih mjera uloženo je mnogo napora i savladano niz prepreka dok se došlo do današnjih rezultata. Međutim, neka su poduzeća te probleme, a naročito dnevnu evidenciju o radnom učinku radnika, ranije svladala, a neka kasnije, a ima još i takvih, koja rješavanju tog pitanja nisu prišla s dovoljno ozbiljnosti.

Najviše uspjeha u pogledu uvođenja evidencije po radnim nalozima postiglo je još u

toku 1947 g. poduzeće »Stjepan Sekulić« iz Nove Gradiške, a iza njega su poduzeća u Ravnoj Gori, Osijeku, Slavonskom Brodu i t. d. Svakako je uspjeh tvornice pokušava u Novoj Gradški bio ovisan i o pomoći koju joj je pružio AOR, no ta je pomoć davana i drugim poduzećima, ali bez pozitivnijih rezultata. Svakako danas najlošije stanje u tom pogledu imamo u tvornici pokušava u Djurdjenovcu i tvornici savijenog namještaja »Florijan Bobić« u Varaždinu.

U Varaždinu je odgovorno lice iz knjigovodstva, iako je na uvođenju evidencije moralo biti navise zainteresirano, upravo kočilo provođenje evidencije po radnim nalozima. Zbog toga poduzeće »Florijan Bobić« još ni danas ne zna koliko iznose proizvodni troškovi za pojedini tip stolice, nego se zadovoljava prosječnim cijenama. Ako se pri tom uzme u obzir kadar s kojim ovaj pogon raspolaže u odnosu na druge pogone finalne proizvodnje, takvo se stanje ne bi moglo opravdati.

Ne samo da uslijed loše evidencije pogoni ne mogu poznavati troškove proizvodnje određenog artikla, već gube mogućnost orijentacije za traženje onih mjesta u proizvodnom procesu koja poskupljuju te troškove. Uslijed slabe ili nikakve evidencije nužno dakle proizlazi slučajnost i stihija u proizvodnji. Nije dakle dovoljno da 4—5 mjeseca nakon protekle planske godine saznamo iz godišnje bilanse poduzeća, da smo u protekloj godini bili aktivni ili pasivni.

Godišnja bilansa nam ne može dati smjernice za rukovođenje u operativnom smislu, jer je previše dug period iza nas. Rad u poduzeću finalne drvne proizvodnje donosi stalne novosti, kako u pogledu samih artikala koje proizvodimo, tako i u pogledu radnog kapaciteta, koji se pri promjeni artikala mijenja. Prema tome moramo dnevno raspolagati s podacima prema kojima je moguće dati određeni pravac proizvodnji i ukazati na slabija mjesta u proizvodnom procesu, a to znači organizovano voditi borbu za sniženje troškova proizvodnje, za racionalnije iskorišćenje radne snage, postojjećeg kapaciteta i u krajnjoj liniji za izvršenje plana.

Pored izloženog, dobra evidencija je preduslov ravnomjernog izvršavanja zadataka. Slučajevi neravnomjernog odvijanja procesa proizvodnje česti su u nekim našim poduzećima. Tako se u VIII. i IX. mjesecu u tvornici pokušava u Novoj Gradški dnevno izvršavao plan sa 10—15% od postavljenog zadatka, a

Iz tvornice pokućstva »Stjepan Sekulić« u Novoj Gradiški

zatim najednom se postotak penjao sve do 130%. To znači da je u procesu proizvodnje nastao poremećaj koji rukovodstvo pogona, uslijed slabog nadzora i raspolaganja s pokazateljima, nije moglo unaprijed predvidjeti. Isto takvi slučajevi se još i danas događaju u pogonu za izradu školskog namještaja u Djurdjenovcu, gdje su sve do nedavno prijavljivani kao gotovi svi oni proizvodi, koji su operativnim planom bili predviđeni, bez obzira jesu li stvarno proizvedeni ili ne.

Dakle nije dovoljno da se u poduzeću vodi evidencija, već je potrebno da ta evidencija bude svrsishodna, da daje osnovne pokazatelje za operativno rukovođenje i da se s njom rukovodioci u poduzeću mogu korisno služiti.

U dosadanjoj praksi mnogih poduzeća bilo je različitih slučajeva koji su ukazivali da se evidencija u poduzeću vodila samo zato, jer je to bio nalog »odozgo«. Takva su shvaćanja bila pogrešna, jer uvođenje evidencije prvenstveno koristi baš samom poduzeću, a tek onda AOR-u. Nije bio osamljen slučaj da su obračunske kalkulacije pojedinih radnih naloga pokazivale da je izrađena veća količina artikala, a da se nije uopće utrošila sirovina. S druge strane za jedan ormar iskazivan je manji utrošak proizvodnih sati, nego na pr. za noćni ormarić. Isto tako loša evidencija je

iskazivala u nekim poduzećima da je za veće količine raznih artikala izuzet materijal sa skladišta, ali da nije utrošen niti jedan sat za proizvodnju, ili, ako jest, onda vrlo malo. To su sve slabosti koje se kod dobro sređene evidencije ne bi smjele pojavljivati.

Do sada je svako poduzeće imalo okvirni operativni plan prema kojem se odvijala sama proizvodnja. Međutim, takva gruba orijentacija nije dovoljna za ovako složen proces proizvodnje kao što je proizvodnja namještaja i ostalih finalnih drvnih proizvoda. Stoga se kao nužno nameće uvođenje t. zv. »kalendara proizvodnje«, gdje će u detalje biti razrađeno kada mora započeti ili završiti proizvodnja određenog artikla u pojedinom odjelu. Na taj način, uzevši u obzir kapacitete pojedinih odjela, dobit će se redoslijed proizvodnje. Nepridržavanjem kalendarskih rokova proizvodnje remeti se ravnomjerno izlaženje gotovih proizvoda, odnosno polufabrikata u pojedinim odjelima, a to dovodi do općeg poremećaja u proizvodnji. (Zbog toga će Direkcija propisati za sve naše pogone finalne drvene proizvodnje obrazac tih »Kalendara proizvodnje«, uz opširna uput-

stva, a njihovo primjenjivanje odnosit će se na sva poduzeća — tvornice parketa, bačava, sanduka, drvene galanterije i t. d. — s danom 1. I. 1951.)

Treba također napomenuti da je za dobru evidenciju veoma važno raspolagati i s dobrim kadrom poentera, čiju se ulogu u proizvodnom procesu ne smije zapostaviti. O poenteru, koji savjesno izvršava svoje dnevne zadatke, ovisi i svi podaci, koji idu sve do računovodstvenog sektora, a koji daju konačnu sliku o radu i poslovanju poduzeća. No o tom pitanju bit će

još govora u narednim brojevima našeg časopisa.

Obzirom na perspektivu drvne industrije t. j. sve veće orijentacije na finalnu drvenu proizvodnju, vidi se iz prednjeg da je potrebno pitanju uvođenja evidencije posvetiti veću pažnju po svim poduzećima tako da upravni odbori i čitavi kolektivi potpuno ovladaju i koriste se proizvodnim pokazateljima, jer je i to jedan od uslova da finalna drvena proizvodnja preuzme zaista vodeću ulogu u ovoj grani privrede.

Ing. **FRANJO ŠTAJDUHAR:**

Koristimo se domaćim mehaničkim sredstvima za privlačenje drveta

U našim se šumama s uvezenim mehaničkim sredstvima iz inozemstva odmah poslije prošlog rata pokušalo postići bolji i produktivniji efekat u fazi privlačenja drveta. Pojavili su se traktori razne provenijencije, pokretne žičare (Wyssen i Lasso-Kabel) i sada američki skider. Dosadašnji rezultati rada ovih sredstava na našem terenu i uslovima, izuzev novi američki skider koji se ovih dana kod nas prvi put montira i s kojim još nemamo nikakvog iskustva, nisu zbog ograničenog broja, a naročito nedovoljnog iskorištavanja kapaciteta, znatnije utjecala na oslobođenje ljudske i animalne snage u fazi privlačenja i u korištenju ove radne snage za druge poslove.

Uporedo s uvozom stranih sredstava i naši ljudi pojedinačno su pokušavali pronaći sredstva za korisnije privlačenje drveta. Pokušan je rad s domaćom konstrukcijom pokretne žičare (slične Lasso-Kablu), koja još nije dotjerana. Nadalje, vrše se pokušaji sa gravitacionim žičarama. Jedno dobro rješenje za domaću žičaru, odnosno za pomičnu hvataljku, dao je Ivan Narandža, a konstruktor uprave za unapređenje proizvodnje, Peterković, konstruirao je preinake na buldožerima, koji bi tu žicu pogonili. Za šume u ravnici dobru konstrukciju dvokolice za izvlačenje trupaca dala su braća Kovačić, čiji se prototip u praksi pokazao vrlo dobrim za taj teren.

Da odredimo koja sredstva treba u našim šumama primijeniti i uzeti u obzir kod eksploatacije pojedine sječine, treba poći od sastojine, vrsti sječe, načina gospodarenja, reljefa terena, smjera privlačenja (uzbrdo ili nizbrdo). Naše sječine možemo skupiti u tri osnovna tipa s obzirom na konfiguraciju terena i to: sječine u

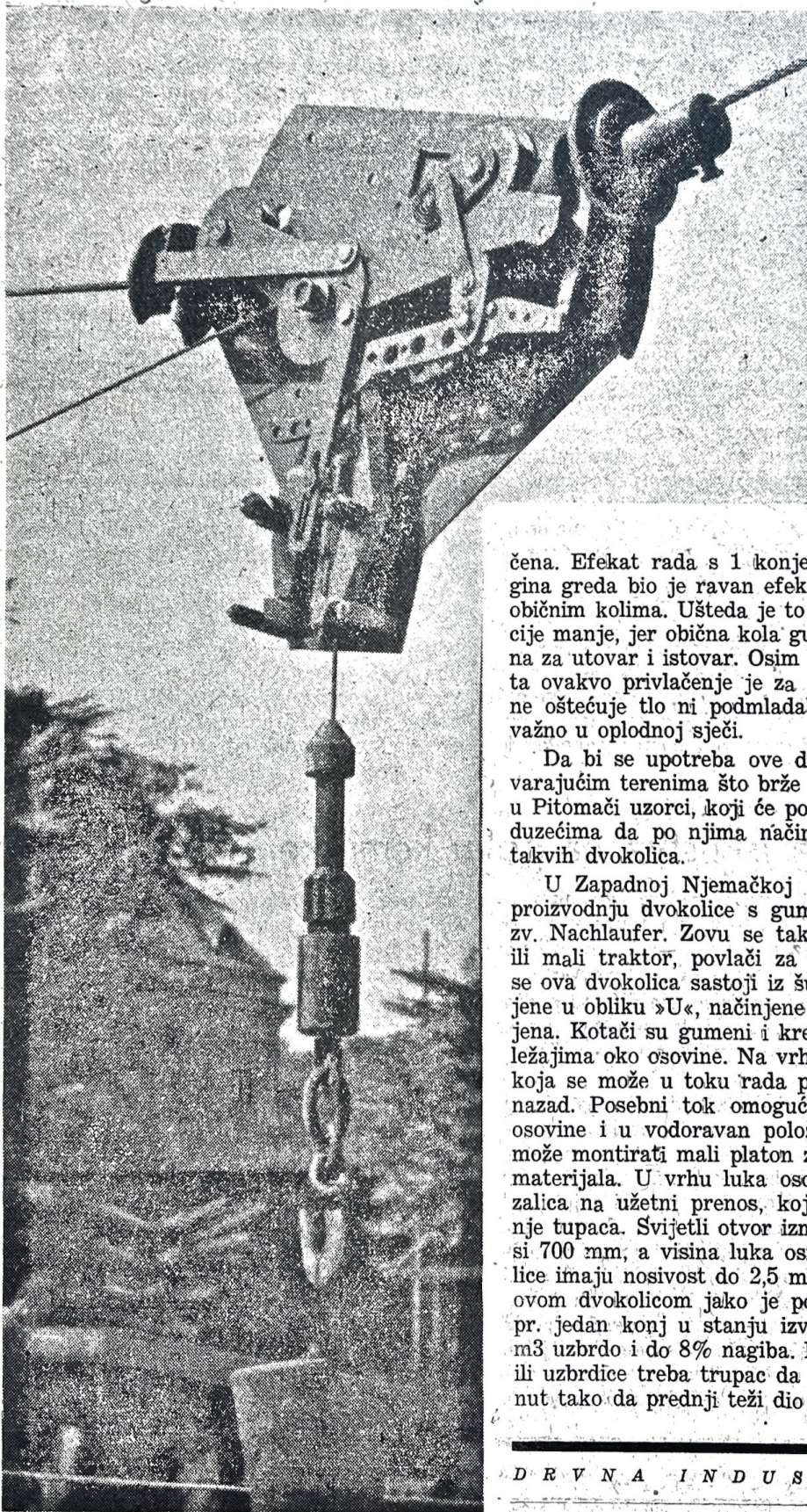
ravnicama ili visoravnima, sječine u brežuljkastom kraju i sječine u planinsko-kraškom kraju.

Sredstva za sječine u ravninama ili visoravninama su najjednostavnija, jer su i terenske prilike najlakše. Tu dolaze u obzir: obična kola, slavonska drvena dvokolica (Rollwagen), dvokolica braće Kovačić i njemačka dvokolica (Nachlaufer). Kako su prva dva sredstva poznata, istaknut ćemo karakteristike posljednjih dvaju sredstava.

Od mjeseca travnja ove godine u podravskim šumama radi prototip dvokolice braće Kovačić iz Podravske Sesvete. Ta se dvokolica sastoji od dva velika kotača promjera 2 m, koji su spojeni s jednom jakom osovinom od 40 kg težine. Na toj osovini montirana je ručna dizalica (vinta) s karikom i kliještima. Preko osovine postavljene su paralelno dvije rude, tako da sežu iza točkova 1,30 m, a 5 m ispred točkova. Među rude preže se konj kao u »čeži«. Na prednjem i stražnjem kraju ruda u jednakoj udaljenosti od osovine kreće se u utorima po jedna daska popreko na ruda, koja se može spuštati i dizati. Klinovima se dašice fiksiraju na određenim visinama.

Rad se obavlja tako da se dvokolica nadveze na trupac, koji se zatim približno u sredini zahvati kliještima i s pomoću ručne dizalice odigne od zemlje. Poprečne dašice namjeste se tako da fiksiraju trupac da se ne miče. S tim su pripreme za transport gotove. Istovar se vrši vrlo lako, treba samo na stovarištu dizalicom spustiti trupac na zemlju i otkačiti kliješta.

Uslovi upotrebe ove dvokolice jesu: ravan i suh teren u sječinama čiste i oplodne sječe. Dužine trupaca bile su ograničene do 5,50 m, ali novom modifikacijom, postavljanjem još 2 ruda s vanjske strane i prezanjem dvaju konna sa strane, dužina trupca ne bi bila ograni-

POKRETNNA HVALJKKA — KONSTRUKCIJA IVANA NARANDŽE — upotrebljava se za privlačenje, prenošenje i spuštanje trupaca. Ima prednost pred sličnim švicarskim tipom - Wyssen-hvaljkom u jednostavnijoj konstrukciji, te lakšem i bezopasnom rukovanju.

čena. Efekat rada s 1 konjem u sječini Štorgina greda bio je ravan efektu 3 para konja s običnim kolima. Ušteda je to veća, što su relacije manje, jer obična kola gube mnogo vremena za utovar i istovar. Osim finansijskog efekta ovakvo privlačenje je za šumu korisno, jer ne oštećuje tlo ni podmladak, što je naročito važno u oplodnoj sječi.

Da bi se upotreba ove dvokolice na odgovarajućim terenima što brže uvela, izrađuju se u Pitomači uzorci, koji će poslužiti ostalim poduzećima da po njima načine potreban broj takvih dvokolica.

U Zapadnoj Njemačkoj uvode u šumsku proizvodnju dvokolice s gumenim kotačima t. zv. Nachlaufer. Zovu se tako, jer je zaprega, ili mali traktor, povlači za sobom. Uglavnom se ova dvokolica sastoji iz šuplje osovine savijene u obliku »U«, načinjene iz cijevi jakih stijena. Kotači su gumeni i kreću se u kugličnim ležajima oko osovine. Na vrhu osovine je ruda, koja se može u toku rada povlačiti naprijed i nazad. Posebni tok omogućava postavljanje osovine i u vodoravan položaj, pa se na nju može montirati mali platon za prevoz i drugog materijala. U vrhu luka osovine nalazi se dizalica na užetni prenos, koja služi za podizanje tupaca. Svijetli otvor između točkova iznosi 700 mm, a visina luka osi oko 1 m. Dvokolice imaju nosivost do 2,5 m³. Koristan učinak ovom dvokolicom jako je povećan; tako je n. pr. jedan konj u stanju izvesti trupac od 1,5 m³ uzbrdo i do 8% nagiba. Kod vuče u ravnici ili uzbrdice treba trupac da je u sredini podignut tako da prednji teži dio upravo još leži na

tlu. Kod potezanja konj će podići taj kraj trupca, a trenje tla je tako posve izbjegnuto. Kod privlačenja nizbrdice mora se brižljivo paziti na nagib terena. Tu je svrsishodno da se trupac prednjim krajem podigne tako da stražnji dio, koji još puzi po tlu, djeluje kao kočnica. Mogu se uprezati jedan ili dva konja.

Kako vidimo, ova dvokolica mogla bi se i kod nas dobro upotrijebiti u ravnom i brežuljkastom terenu. Istina, ona zahtijevaju nabavku malo kritičnijeg materijala za izradbu nego dvokolica braće Kovačić, ali bi ipak trebalo naći sve potrebno i pokušati u našim radionicama načiniti takvu ili sličnu dvokolice i ispitati je na našim terenima.

U brežuljkastom kraju dolaze u obzir dva sredstva: njemačka dvokolica (Nachlaufer) i gravitaciona žičara, te djelomično i obična kola. Dvokolice smo upravo opisali, a gravitacione žičare poznate su naročito u alpskim krajevima. Kako poduzeća u Sloveniji imaju u tom pogledu vrlo dobra iskustva, to bi bilo najbolje ova iskustva k nama prenijeti i njima se poslužiti, da se ne bi gubilo vrijeme na traženju rješenja, koja već postoje.

U planinsko-kraškom kraju, već prema prilikama, mogu se upotrebiti slijedeća sredstva: gravitaciona žičara kod privlačenja nizbrdo, a za privlačenja uzbrdo pokretne žičare sistema: Wyssen, Lasso Kabel i domaća žičara (kombinacija Narandjine hvataljke s pogonom s buldožera). U N. R. Sloveniji postoji također je-

dan dobar tip domaće žičare, koji bi trebalo koristiti i kod nas.

Općenito na ovim pokretnim žičarama treba istaći laku prenosivost, montiranje i demontiranje postrojenja. Kako drvo putuje po zraku, ne para tlo i ne oštećuje sastojinu, to su žičare upravo idealno sredstvo privlačenja u kraškim terenima, gdje se uglavnom preborno gospodari.

Osobitost naše domaće žičare je pokretna hvataljka Ivana Narandje, koja se od Wyssenove hvataljke razlikuje većom jednostavnošću, a to omogućava nesmetanu produkciju u našim radionicama. Upotreba joj je ograničena na uzbrdni transport i na relaciju do 500 m. Kako se u našim kraškim terenima uglavnom privlači iz vrtača uzbrdo na kraćim relacijama, to će nam naša domaća žičara dobro doći u svim takvim slučajevima.

Da prikažemo potrebu i važnost uvođenja žičara neka nam posluži ova komparacija. Žičara u 8-satnom radu može na udaljenosti od 500 m privući 40 m³ trupaca tvrdih lišćara uzbrdo. Isti efekat postizava u 8-satnom radu 10 do 13 pari konja.

Ako dakle postupimo pravilno i u svakom slučaju upotrebimo prema terenu i prilikama odgovarajuće sredstvo, zadovoljit ćemo traženim postavkama: smanjit ćemo troškove privlačenja, osloboditi znatan dio ljudske i animalne snage za druge radove, a sačuvati šumsko tlo i podmladak od oštećivanja.

Inozemna iskustva na polju kemijske prerade drveta

Međunarodna organizacija za ishranu i poljoprivredu (FAO) i to njezin Komitet za kemiju drveta, održao je u Bruxelles-u mjeseca kolovoza 1949. god. svoje IV. zasjedanje.

Iako je od zasjedanja prošlo više od godinu dana, osvrćemo se na njegov izvještaj, jer su neki referati od posebnog interesa za naše prilike.

Najveći dio izvještaja odnosi se na pitanje iskorišćenja tropskih šuma za proizvodnju celuloze, a zatim na rezultate u kemijskom istraživanju celuloze i lignina. No za nas je najinteresantniji uvodni dio, koji govori o integralnom iskorišćenju šuma, odnosno drveta. Pod integralnim iskorišćenjem misli se potpuno iskorišćenje posječenog drveta, dakle svih sortimenata, pa i otpadaka, kako šumskih tako i otpadaka kod pilana i ostale prerade drveta. Otpaci se mogu iskoristiti uglavnom kemijskim putem, pa potpuno iskorišćavanje drveta nužno vodi k osnivanju kombinata, u kom se na-

laze pogoni za mehaničku i kemijsku preradu. No mogućnosti kombinirane prerade zavise o mnogim činiocima. U kapitalističkim zemljama najčeće zapreke i poteškoće čine razni odnosi vlasništva, te rascjepkanost posjeda. Kod nas te poteškoće ne postoje. Za osnivanje, veličinu i stepen razvoja kombinata ne mogu se propisati jedinstveni uvjeti, već to zavisi:

- 1.) o udjelu (procentu) šumom obraslih površina, a posebno šumama prikladnim za eksploataciju,
- 2.) o stanju komunikacija, gustoći stanovništva, izvorima energije,
- 3.) o strukturi postojeće drvne i ostale industrije.

U NR Hrvatskoj najviše su koncentrirane drvne mase u području visokog krša, ali radi osebujne karakteristike kraškog terena, komunikacije se ne mogu tako razviti, da se na jednu točku mogu sabrati veće mase. To dovodi do potrebe stvaranja manjih kombinata. No prema dosadanjem shvatanju kombinati, a naročito njihov dio za kemijsku preradu drveta,

traže velike mase da bi mogli rentabilno raditi.

A. Villiere (Francuska) izložio je rad fabrike za hidrolizu drveta u Sorgue-u. Ova radi po procesu Meunier, koji je 1926. god. modificiran. Kod ovog postupka nije cilj maksimalno iskorišćavanje, t. j. maksimum produkcije šećera, odnosno alkohola, već je cilj, da odnos: ukupna vrijednost dobivenih proizvoda

ukupni troškovi
postignu maksimum

Do sada najrentabilniji način proizvodnje po Schoelleru zahtijeva skupe instalacije i velike kapacitete. Iz 100 kg drveta dobije se 20 l alkohola, ali je potrebno najmanje 15 uzastopnih procesa razgrađivanja.

U Sorgue-u radi se samo jedan jedini proces razgrađivanja, pri čemu se dobije samo 8 l alkohola. Uvede li se drugi stepen, taj daje još 4 l, a treći stepen još 2,5 l, no ova dva posljednja stepena su već neekonomična.

Hvatanje i regeneracija plinovitih proizvoda (metilena i furfurola) vrši se potpuno neovisno o procesu hidrolize.

Kao sirovina služi uglavnom piljevina, ali imaju se upotrebiti i ostali otpaci. Proces se vrši pri temperaturi od 170—180° C, a traje 15—30 minuta. Za hidrolizu upotrebljava se 1,8—2,5% sumporne kiseline.

Aparatura je vrlo jednostavna i robustna. Osnovno je čelični cilindar (promjera 2,5 cm., dužine 3 m sadržine 12 m³), koji se puni sa 1 tonom suhog drveta. Cilindar je unutra obložen olovom, a izvana je dobro izoliran. Aparatura je vrlo jednostavna i za rukovanje nije potrebna stručna radna snaga.

Iskorišćenje: iz 100 kg. suhog drveta dobije se:

	Alkohol l	furfurol kg	metilen l
bor	9—11	1,5—2,5	0,5
topola	9—11	3—4,5	0,5
bukva	6—8	6—7	0,5

Za nas je najinteresantnija bukva, koja daje najviše furfurola.

Otpaci se mogu sušiti i upotrijebiti kao gorivo za pogonsku centralu.

Optimalna ekonomičnost postiže se kod prerade od 50 t drveta dnevno, iz čega se dobije 30—35 hl alkohola i 700 kg. furfurola. Godišnje dakle treba oko 15.000 t sirovine, iz čega se dobije 9.000—10.500 hl. alkohola i 210.000 kg. furfurola.

Dr. J. A. v. Monroö (Austrija) referirao je o osnivanju malih tvornica za umjetne ploče. Ovakve tvornice mogu uspješno da rade, ako imaju na raspoloženje od 1.500 t drveta na više, pri čemu se može upotrebiti kora i piljevina.

Mogu se proizvoditi: ploče za izradbu pokućstva (zamjena za panelploče), lake građevinske ploče, ekstra. tvrde ploče za podove i

građevinske dijelove. Nažalost, u njegovom referatu nema nikakvih detaljnijih podataka.

O suhoj destilaciji, za koju se čini da već polako izumire, daje nove perspektive izvještaj profesora Alfreda Gillet-a (Belgija). Pirolizam drveta nastoji stvoriti nov izvor energije, koji je neiscrpan. Njegova izlaganja na osnovu izvedenih pokusa u laboratoriju u Liege-u imaju još posve teoretski značaj. Cilj je da se smanjenjem gubitka kisika kod pirolize dobiju produkti — čvršći i plinoviti — koji će služiti kao nov izvor energije.

U izvještaju W. E. Cohen-a (Austrija) spominje se jedan kombinat koji pored pilane ima suhu destilaciju i topionicu željeza. Kao sirovinaska baza služe degradirane šume Eukalip-tusa, koje se krče radi ponovnog pošumljivanja ili pretvaranja u pašnjake. Ove šume daju vrlo nizak postotak drveta za pilansku preradu, zato se najveći dio upotrebljava za suhu destilaciju. Tvornica radi po svom posebnom postupku, koji nije poznat. Karakteristično je da katran sadrži visok postotak fanola, ali taj se ne izlučuje, već se katran upotrebljava kao gorivo za pogonske mašine.

Iz ostalih izvještaja vidi se da kompleksno iskorišćavanje drveta u kapitalističkim zemljama nije visoko razvijeno. Ono je to razvijenije, što je koja zemlja na višem industrijskom stupnju. Dalje se vidi da pilanska industrija polako gubi svoje vodeće mjesto, no s druge strane proširuje se baza pilanske industrije, koja može da preraduje i takvo drvo, gdje je procenat iskorišćenja vrlo nizak. To je moguće zato što se otpaci mogu korisno upotrebiti za kemijsku preradu. S niskim iskorišćavanjem sirovina za rezanu građu ujedno se povećava njen kvalitet.

U Kanadi pilane u zapadnom dijelu imaju iskorišćenje od 72%, dok na industrijski jače razvijenom istoku imaju samo 49%.

U Novoj Zelandiji u jednom kombinatu za iskorišćavanje borovine (P. radiata) iskorišćenje na pilani iznosi svega 25—30%, ali se otpaci koriste za izradu vještačkih ploča,

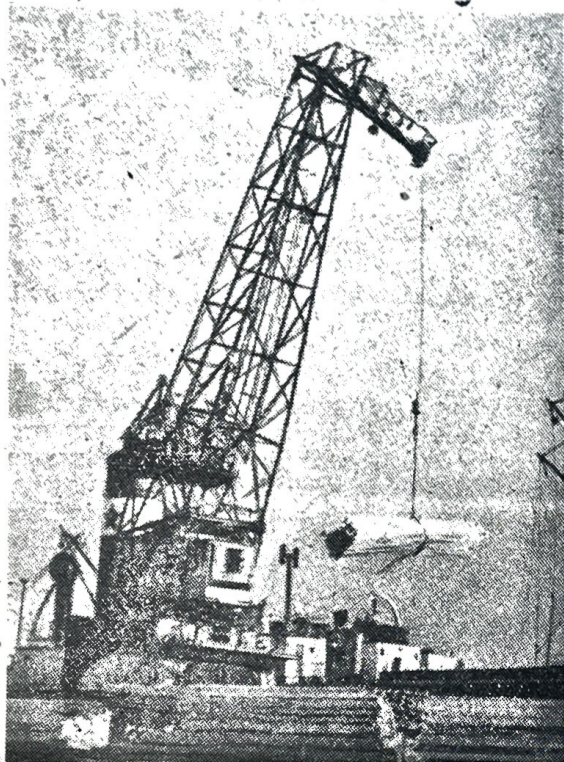
Iz ovog izvještaja možemo povući slijedeće zaključke:

1.) da se kombiniranom preradom može znatno povisiti iskorišćenje drveta,

2.) da je moguće industrijsko iskorišćavanje i takvih šuma odnosno drveta, za koje se dosada smatralo da ne može u tu svrhu služiti. To naročito vrijedi za prihode prorede i prihode degradiranih šuma.

3.) da su ekonomski mogući i mali kombinati, koji ne zahtijevaju visokih investicija, ni naročitu stručnu spremu, te potpuno odgovaraju strukturi naših šuma, saobraćajnih prilika i dosadašnjem stupnju industrijalizacije.

Naši drveni proizvodi na inozemnom tržištu

Utovar eksportne drvene građe u riječkoj luci

Proizvodi naše drvne industrije redovan su i poznat artikal na tržištima drva većine evropskih zemalja: Austrije, Švicarske, Italije, Francuske, Belgije, Holandije, Skandinavskih zemalja, Zapadne Njemačke, Engleske, a uspješno osvajaju tržište i u obim Amerikama, u Africi (Egipat, Alžir, Tunis), Južnoj Africi — dijelovima Azije (Palestina, Turska, Sirija, Liban, Indija, Pakistan), a u najnovije vrijeme i Australiji.

Ta je činjenica općenito poznata našem svijetu, pa i laicima: »Naše je drvo najbolje i cio svijet znade za nj« — ali neće biti sgorega da se malo samo letimično da kratak pregled naših najvažnijih inozemnih tržišta s glavnim karakteristikama, pa da se usput možda korigiraju neka uvriježena mišljenja koja danas više ne odgovaraju stvarnosti.

Počet ćemo geografskim redom, od naših susjeda pa redom dalje:

ITALIJA je, može se reći, naš tradicionalni kupac drveta, koji je za to predestiniran svojim geografskim položajem premda nama i nestašicom drveta u vlastitoj zemlji.

Uvozi od nas bukovu i hrastovu rezanu građu, nešto manje rezanu građu ostalih liš-

čara, zatim meku rezanu građu, ambalažni materijal (testoni, pacconi) za agrume, celulozno drvo, ogrjev, drveni ugljen, željezničke pragove, nešto rezanih i ljuštenih furnira i šperploča.

Tvrda rezana građa upotrebljava se za fabrikaciju pokućstva, za automobilske karoserije, građu vagona i sl. Talijanski kupci poznaju dobro našu produkciju, a naši proizvađači njihove osebine i posebne želje, pa je poslovanje, općenito uzevši, glatko, naročito s velikim firmama. Poslovi se odvijaju na bazi dokumentarnog akreditiva.

ŠVICARSKA spada također među naše tradicionalne kupce. Ponajviše traži tvrdnu rezanu građu, hrastovinu (naročito u bočnicama), popruge, meku rezanu građu (čistu i polučistu), furnire (hrastove bočnice), drveni ugljen i ogrjev.

U Švicarskoj se susrećemo s francuskom i austrijskom, nešto i sa njemačkom konkurencijom, koje nam, međutim, nisu osobito opasne. Švicarski kupci plaćaju dobre cijene, ali stavljaju i velike zahtjeve na kvalitet robe. Međutim se isplati udovoljavati tim zahtjevima, jer je švicarski franak valuta koja nam omogućuje nabavu najpreciznijih instrumenata i specijalnih medikamenata koji su nam potrebni, a s druge ih je strane teško ili nemoguće dobiti.

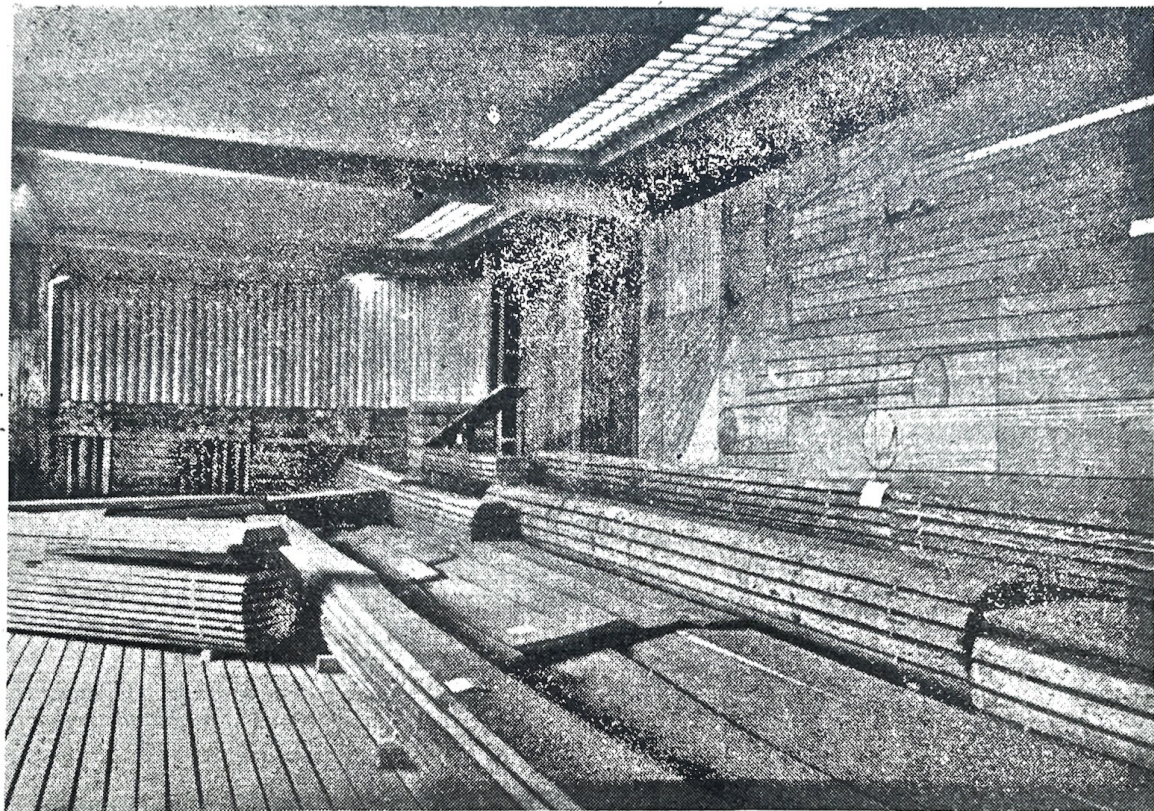
AUSTRIJA ima vlastitu proizvodnju mekog drva i bukovine, ali kupuje od nas hrastovinu, popruge, celulozno drvo, šperploče, plemeniti furnir. Tržište nije veliko, ali je za nas interesantno radi održavanja redovitih trgovačkih odnosa i razmjene dobara. Izvoz austrijske bukovine i mekog drveta osjećamo kao konkurenciju u Italiji i u Trstu, a ove se godine Austrija pojavila i na engleskom tržištu izvozom bukove i meke rezane građe najprije preko Rotterdama, a sada preko Hamburga, u koji Njemačka svojom politikom željezničkih tarifa želi navratiti što više prometa oduzimajući ga čak i Trstu. — ko —

(Nastaviti će se.)

Osvrt na izložbu drvne industrije na Zagrebačkom velesajmu 1950.

Šumarstvo i drvna industrija FNRJ sudjelovali su svake godine na Zagrebačkom velesajmu i svake je godine njihova izložba bila među najuspješnijim. U ovoj godini istup šumarstva i drvne industrije bio je kako po kvaliteti i raznovrsnosti drvnih asortimana tako i po načinu izlaganja naročito uspješan.

Ne samo da je jedino našem paviljonu kao najbolje uređenom dodijeljena od strane Upra-

Slavonska hrastovina (proizvod DIP-a Slavonski Brod) pobudila je i ovaj put najveći interes domaćih i stranih kupaca

ve ZV prva nagrada, već je naša izložba naišla na opće priznanje domaćih i stranih posjetilaca. O tome svjedoče niz usmenih i pisмениh priznanja predstavnika savezne i republičkih vlada, pohvalne izjave stranih interesenata i naših trudbenika-posjetilaca paviljona. Da navedemo samo pismeno traženje Uprave Tršćanskog velesajma koja stavlja prijedlog da tu istu izložbu priredimo prilikom održavanja sajma u Trstu 1951 god. Dalje nekoliko stranih interesenata-kupaca željeli su otkupiti cijeli paviljon sa svim izloženim uzorcima, a grupa engleskih uvoznika drveta, koja je prisustvovala svečanom otvorenju, dala je u Londonu o našoj izložbi najpovoljniju ocjenu.

Za cijelo vrijeme trajanja sajma naš je paviljon bio formalno opsjednut publikom, tako da se morao češće privremeno zatvarati radi olakšanja cirkulacije posjetilaca.

Čemu se ima pripisati ovaj doista veliki uspjeh? Analizirat ćemo ukratko sve odnosne faktore, kako bi se i u slijedećim godinama ne samo zadržali na istoj visini, već i premašili taj uspjeh, te i na taj način pridonijeli populariziranju našeg drva i drvnih proizvoda.

U paviljonu, smještenom neposredno pri ulazu u Velesajam, izlagala su svoje proizvode sva najvažnija poduzeća drvene industrije iz svih Republika. Nomenklatura, izložbenih pred-

meta, pravovremeno sastavljena i dostavljena poduzećima, pokazala se potpuno odgovarajućom.

Mora se podvući da su sva drvo industrijska poduzeća i iz NR Hrvatske i iz ostalih Narodnih Republika uglavnom ispunila očekivanja i poslala u utvrđenom roku najbolje svoje proizvode. Da spomenemo DIP Novoselec, koje je izložilo sve asortimane bukovine: od bukovih trupaca, rezane građe do bukovih držala za metle. Slavonski Brod stavio je na raspolaganje našu hrastovinu prikazavši krasne uzorke hrastovih furnirskih trupaca, pa kladarke, bočnice, blistače sve do bogatog izbora furnira. Nisu zaostala ni ostala naša poduzeća kao Đurđenovac s parketima i bačvama, Osijek sa stolarskim alatom i uredskim hrastovim namještajem, Varaždin s bogatim izborom stolica od savijenog drva, Rijeka sa šper, panel i avionskim pločama i t. d. i t. d.

Posebno treba istaći našu Tvornicu pokućstva u Novoj Gradiški koja je prvi put izlagala nov tip spavaćih soba, namijenjenih za

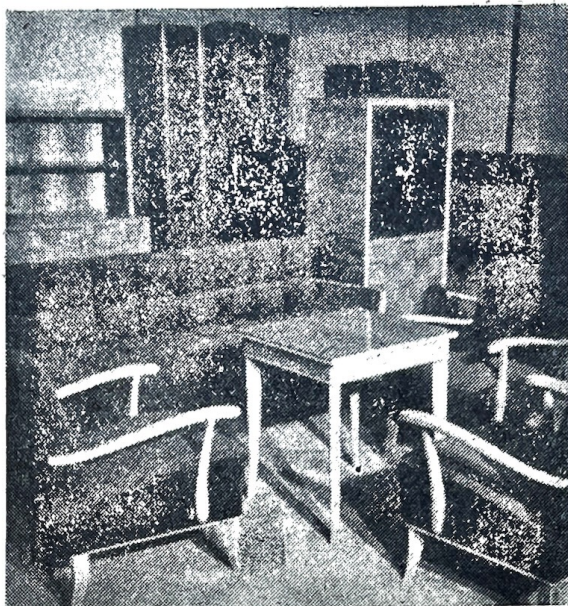
izvoz u Englesku, izrađenih po ukusu i nacrtima tamošnjih interesenata.

Sobe su izlagali ne samo naša industrija pokućstva već i obrtna poduzeća, kao na primjer Stolarska zadruha Novi Sad, prikazavši radnu sobu u duborezu. Opće uzevši, izbor tipiziranih i luksuznih soba bio je veoma bogat.

Valja svakako spomenuti i lokalnu industriju, koja je ove godine prvi put sudjelovala zajedno s republičkim poduzećima i koja se naročito istakla u raznovrsnom sortimanu finalnih proizvoda počev od najsitnijih predmeta do luksuznih soba.

Zahvaljujući svemu tome, mogli su i ove godine naši trudbenici i strani interesenti vidjeti i s divljenjem posmatrati bogatstvo naših šuma i plodove svoga rada, i to od raznovrsnih trupaca do rezane građe i bogatog asortimana finalnih drvnih proizvoda. Prikazani su po prvi put i mnogi novi, uspješni, finalni proizvodi — djela trudbenika drvne industrije.

Dakle, pravilnim postavljenjem izložbe, kombinirajući u odgovarajućoj mjeri reprezentativni sa komercijalnim dijelom, postignut je u ovoj godini zavidan uspjeh. No ovaj uspjeh nas ne smije zadovoljiti, već moramo i u buduće nastojati da daljnjim poboljšavanjem

Finalni drveni proizvodi na Zagrebačkom velesajmu

i usavršavanjem naših drvnih proizvoda damo podstreka razvitku naše međunarodne trgovine — ogledalu snage i moći naše socijalističke zemlje.

Vuletin

Što je pokazalo i čemu treba da posluži prevođenje radnika u nova zvanja

Socijalistička izgradnja zemlje i brzi razvitak naše privrede nužno traže odgovarajući broj stručnih kadrova i radnika s potrebnim tehničkim znanjem. Predavanjem privrednih poduzeća na upravljanje radničkim savjetima, odnosno na upravljanje samim radnicima — proizvođačima, ovo se pitanje još više istaklo. Stari, od bivše Jugoslavije naslijeđeni sistem izdizanja radnika, te »uska specijalizacija« samo za neke operacije, ne može odgovoriti zahtjevima današnje izgradnje naše zemlje, a još manje potrebi svestranog odgoja našeg trudbenika i nagrađivanja pojedinaca prema uloženom radu. Dosadašnji stari način plaćanja radnika po platnim grupama ne samo da više ne odgovara današnjim prilikama, kada proizvođači-radnici učestvuju u dijeljenju dobiti poduzeća, već postaje ozbiljna prepreka i kočnica za daljnji napredak.

Značenje nove Uredbe je u tome što ona iz osnova mijenja sadašnji sistem, a istodobno

postavlja temelje novom sistemu stručnog školovanja i izdizanja radnika, a posebno novom sistemu plaća i nagrada i to prema stepenu stručnosti i poslu koji radnik obavlja.

Što znači provođenje ove Uredbe u život za radnike u drvnjoj industriji i za naša drveno industrijska poduzeća?

Za svakog našeg radnika to znači imati još bolju perspektivu za rad. Dobiti široku mogućnost školovanja, razvijanja i napredovanja u poslu. Osim toga, to znači priznanje za stručnost i zalaganje pri obavljanju određenog posla.

Našim pak poduzećima Uredba otvara put za pravilnije iskorišćavanje radne snage. Naročita joj je vrijednost što omogućava da se u skladu s planovima i razvitkom drvne industrije razradi efikasan sistem za stručno osposobljavanje radnika.

Prevođenje radnika u nova zvanja pružilo je po prvi put točan pregled broja i stručne sprema radnika po pojedinim poslovima i zanimanjima. Takav pregled omogućit će da se

pravilno planira izgradnja novog mladog kadra u našim nižim i srednjim industrijskim školama.

U privremenom rasporedu poslova u zvanja kao i u svakoj posebno uzetoj struci, zanimanju i zvanjima izražena je linija stručnog uzdizanja i postepenog osposobljavanja radnika. Privremenim rasporedom u zvanja u drveno preradaivačkoj struci jasno je zacrtan put i način budućeg izdizanja i razvijanja radnika od nižih i jednostavnijih poslova k višim i težim poslovima. Taj zacrtani put i mogućnost da se od običnog radnika dođe preko pomoćnog, priučenog itd. do najvišeg zvanja majstora i više-strukog majstora, i to učenjem i savlađivanjem tehničkog znanja u praktičnom radu, treba da bude najjači stimul za napredak svakog našeg radnika.

Tok prevođenja radnika u zvanja u našem rešoru pokazao je da je ovaj zadatak ozbiljno shvaćen i s razumijevanjem proveden po skoro svim našim poduzećima. Rezultati koji su postignuti većim dijelom zadovoljavaju. Do 10. XII. prevedeno je preko 95% od ukupnog broja radnika u drvenoj industriji. Kriterij komisija za prevođenje kod davanja zvanja u prosjeku je dobar. Analiza pokazuje da je od 85% dosad prevedenih radnika u drveno industrijskim poduzećima 80,4% prevedeno u niža zvanja, t. j. u zvanja od običnog do priučenog radnika, a 19,6% u viša zvanja, t. j. od samostalnog radnika do specijaliste. U finalnim poduzećima prevedeno je 70% u niža, a 30% u viša zvanja. Razlika u postotku između drveno industrijskih i finalnih poduzeća potpuno je razumljiva s obzirom na način i karakter proizvodnje u ovim bliskim, ali ipak različitim granama proizvodnje.

Međutim je i pored ovakve situacije u nekim poduzećima došlo do propusta i grijeha. Neka poduzeća kao Nova Gradiška, Sisak i Ogulin započela su sa zakašnjenjem prevođenja radnika u zvanja. Tempo prevođenja radnika u zvanja kod svih poduzeća nije bio jednak, jer su neka poduzeća, kao Delnice i Sisak, u zadnjoj dekadi osjetno popustila. Osim toga, kod svih poduzeća odmah u početku nije bilo jasne orijentacije da se čim prije završi prevođenjem, tako da su do 5. XII. izvršila prevođenje u potpunosti jedino poduzeća: »Ivo Marinković« — Osijek, »Florijan Bobić« Varaždin i poduzeće Bjelopolje, makar da su i druga poduzeća imala jednake uslove. Do 8. XII. završeno je prevođenje u poduzećima Novoselec Križ i Karlovac. Kod nekih poduzeća, kao što je Slav. Brod, do završetka prevođenja nije se moglo utvrditi točan broj radnika koje treba prevoditi. Neka poduzeća imaju prema dosadašnjoj analizi pro-

sječno veći postotak viših zvanja nego neka druga, o čemu treba povesti računa. To je naročito istaknuto pod poduzeća Delnica. (30%).

Nakon završetka samog prevođenja pred našim poduzećima stoji jednako ozbiljan zadatak i to prvenstveno da prikupe i srede sav materijal o prevođenju, a zatim da izvrše razne analize, preglede i usporedbe. Treba vidjeti jesu li ravnomjerno i jednakim kriterijem davana zvanja po svim pogonima i radilištima? Je li broj i kvalitet stručnih radnika po istim ili sličnim pogonima ravnomjeran? Ima li po pogonima neracionalno korišćenog stručnog kadra, koliko takvog kadra i kakvih kvaliteta itd.? U podacima koje nam daje ovo prevođenje radnika sigurno ćemo moći otkriti kadrove koji nisu pravilno raspoređeni i ne rade posao za koji imaju stručno znanje. Letimičan pregled radnika u Servis-u drvene industrije pokazuje da među običnim transportnim radnicima u magazinima rade 3 zidara, 1 stolar, 9 trgov. pomoćnika, nekoliko mesara i drugih, kojima sigurno tamo nije mjesto. Statistički podaci o prevođenju treba da daju našim poduzećima materijal na temelju kojega će se izvršiti pravilan raspored radnika prema stručnom znanju i pošlu koji treba da obavljaju. Osim toga analize treba da nam pokažu gdje se i na kojim radnim mjestima nalazi kadar s malo stručnog znanja, kako bi tom kadru pružili mogućnost da se putem stručnih kurseva, škola i sl. dalje razvija. U toku prevođenja gotovo u svim poduzećima prigodom popunjavanja izjava moglo se zapažati da ima stanoviti broj nepismenih radnika. Taj je broj naročito velik kod šumskih radnika. Sindikalne organizacije u zajednici s rukovodstvom poduzeća, odnosno pogona, treba ozbiljno da povedu računa o tome i da organiziraju za takve radnike analfabetske kurseve. Naši personalni odsjeci i uprave za radnu snagu, koristeći ovo prevođenje radnika, treba da izvrše sređivanje kartoteka i radničkih dosijea, a posebno da pomognu radnicima u sređivanju dokumenata za utvrđivanje penzija i ostalih prava.

Ovako sređeni materijal o prevođenju radnika poslužit će Upravnim odborima poduzeća kao solidna osnova za racionalnu sistematizaciju radnih mjesta u proizvodnji, za pravilnu primjenu načela o nagrađivanju svakoga prema svom radu, a sve to imat će za rezultat unapređenje proizvodnje u našoj privrednoj grani, jačanje ekonomske moći naše zemlje i podizanje životnog standarda radnih ljudi.

Ž. Vrcan

Iz naših radnih kolektiva

TAKMIČENJEM U NOVE POBJEDE!

Tempo rada u drugoj polovini minule planske godine karakterističan je po zaista upornom zalaganju naših kolektiva za izvršenje godišnjeg plana. U tom periodu u mnogim našim poduzećima, pogonima i radilištima došlo je do prave prekretnice u radu na bolje, tako da su mnoga, savladavši niz subjektivnih i objektivnih prepreka, dočekala konac planske godine sa veoma pohvalnim rezultatima.

Nesumnjivo je da je tim uspjesima u mnogome pridonijelo i takmičenje, koje je započelo još u čast 29. studenoga »Dana Republike«, a nastavljeno za izvršenje godišnjeg plana. Ono je zatalasalo takmičarski elan naših trudenika, pospješilo izvršenje plana i utjecalo na učvršćenje radne discipline — tog najvažnijeg preduvjeta planske privrede. U toku prvog takmičarskog perioda (od 13. do 23. studenoga) učinjen je krupan korak naprijed u naročito kritičnoj fazi naše šumske proizvodnje, t. j. na prevozu i privlačenju drvnih masa. Podijeljena u dvije takmičarske lige poduzeća su se u tom periodu po dva puta međusobno takmičila i tako ispitala svoje snage pred završnu bitku za godišnji plan. Nakon toga započeo je drugi takmičarski period s novim raspore-

dom poduzeća u lige, koji je trajao sve do konca godine.

Sam način takmičenja, t. j. šahovski sistem, pokazao se praktičnim i efikasnim, jer omogućava da se sva poduzeća, svi pogoni i radilišta u određenim danima međusobno ogledaju na polju rada, da izmijene radna iskustva i da ocijene vlastite snage u poređenju sa svojim takmacem. Sve to pobuđuje interes radnika-takmičara, čini takmičenje življim i daje mu izgled višeske borbe na polju rada i socijalističke izgradnje.

Ipak dosadašnji tok takmičenja naših poduzeća pokazao je izvjesne slabosti. Naime, poduzeća su prihvatila takmičenje s drugim poduzećima i u tom se smislu osjeća aktivnost upravnog odbora, te sindikalnih i partijskih organizacija koje vrše

I LIGA

Takmaci	Zagreb	Vrborsko	Varaždina	Belišće	Karlovac	Rijeka	Osijek	Gradiška	ukupno bodova	Rezultati	
										po bodovima	po izvršenju plana u XII 1950
Zagreb	/	2	0 0 0	2 0	2 0	2 2	0 0	0 0	28	9	5
Vrborsko	0 0	/	0 2 0	0 2	0 0	0 0	0 2	0 0	10	8	13
Varaždina	2 2 2	2	/	2 2 2	2 2 2	2 2 2	0 2	0 2	40	2	2
Belišće	2 0 0	2 0 0	2 0 0	/	0 0 2	2 2 0	0 0	0 0	20	6	4
Karlovac	2 0 0	2 0 0	2 0 1	0	/	2 0 0	0 0 0	0 0	16	7	7
Rijeka	2 0 2	2 0 0	0 0 0	2 2 0	0 2	/	0 2 0	0 0	20	5	6
Osijek	0 2 2	0 0 2	0 0 2	2 2 2	2 2 2	2 0	/	0 0	32	3	3
Gradiška (sek.)	2 2 2	2 0	2 2 2	2 2 2	2 2 2	2 2 2	2 2	/	42	1	1

II LIGA

Takmaci	Đurđenovac	Delnice	Sisak	Brod	Gradiška d.p.	Novi Vinodol	Ogulin	Novoselec	ukupno bodova	Redoslijed						
										po bodovima	po iznosu u planu u 1951.					
Đurđenovac	/	0 2 2 0 2 2 0 0 2 2 2 2 0 0	0 0 2 2 0 2 0 0 2 2 2 0 0	0 0 2 2 0 2 0 0 2 2 2 2 0 0	0 0 2 2 0 2 0 0 2 2 2 2 0 0	0 0 2 2 0 2 0 0 2 2 2 2 0 0	0 0 2 2 0 2 0 0 2 2 2 2 0 0	0 0 2 2 0 2 0 0 2 2 2 2 0 0	30	4	11					
Delnice	2 0	/	0 0 2 2 0 2 0 0 2 2 2 2 2 0	2 2 2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 0	2 2 2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 0	2 2 2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 0	2 2 2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 0	2 2 2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 0	33	3	10					
Sisak	0 2 2 2	0 0 0 0	/	0 0 0 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	0 0 0 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	0 0 0 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	0 0 0 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	0 0 0 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	24	6	14					
Brod	0 0 0 2 2	2 2 2 2	2 2 2 2	/	2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	2 2 0 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 0	37	2	8				
Gradiška d.p.	2 2 2 2 2 0 0	2 2 2 2 2 0 0	2 2 2 2 2 0 0	2 2 2 2 2 0 0	/	2 2 2 2 2 0 0	2 2 2 2 2 0 0	2 2 2 2 2 0 0	2 2 2 2 2 0 0	2 2 2 2 2 0 0	2 2 2 2 2 0 0	2 2 2 2 2 0 0	38	1	12	
N. Vinodol	0 0 2 0 0 2 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 0 0 0 0 0	/	0 2 0 0 0	0 2 0 0 0	0 2 0 0 0	0 2 0 0 0	0 2 0 0 0	0 2 0 0 0	0 2 0 0 0	8	8	16
Ogulin	0 0 2 0 0 0 0 0 0 0	0 0 0 0 2 0 0 0 0 0	0 0 0 0 2 0 0 0 0 0	0 0 0 0 2 0 0 0 0 0	0 0 0 0 2 0 0 0 0 0	0 0 0 0 2 0 0 0 0 0	/	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	0 0 0 0	8	7	15
Novoselec	0 0 0 0 0 0 2 0 2 2 2 2	0 0 0 0 0 0 2 0 2 2 2 2	0 0 0 0 0 0 2 0 2 2 2 2	0 0 0 0 0 0 2 0 2 2 2 2	0 0 0 0 0 0 2 0 2 2 2 2	0 0 0 0 0 0 2 0 2 2 2 2	0 0 0 0 0 0 2 0 2 2 2 2	/	28	5	9					

agitaciju, ističu rezultate i pozivaju kolektiv da u takmičenju uložiti maksimum truda i zalaganja. Međutim se još nije po svim poduzećima ozbiljno prišlo organiziranju internog takmičenja između pojedinih pogona, radilišta, brigada i pojedinaca. To je do sada bio slučaj samo u nekim poduze-

ćima, kao na pr. u Đurđencu, Osijeku i nekim drugim, ali je kod većine to zanemareno. U tom pravcu mora se u ovoj godini više nastojati, jer će naše takmičenje postići svrhu jedino onda, ako i posljednjeg radnika zainteresiramo i takmičarski duh raširimo po svim radilištima i pogonima.

RASPORED PODUZEĆA U LIGE ZA TAKMIČENJE U TOKU MJESECA SIJEČNJA 1951. GODINE

I. LIGA

Tvornica pokućstva »Stjepan Sekulić« — Nova Gradiška
 Tvornica pokućstva iz savijenog drveta »Florijan Bobić« — Varaždin
 Tvornica pokućstva, alata, četaka i kistova »Ivo Marinković« — Osijek
 Drvno-industrijsko poduzeće — Beliše
 Zagrebačka tvornica pokućstva
 Tvornica ukočenog drva i furnira »Rade Šupić« — Rijeka
 Drvno-industrijsko poduzeće — Karlovac
 Drvno-industrijsko poduzeće — Slavonski Brod

II. LIGA

Drvno-industrijsko poduzeće — Novoselec
 Drvno-industrijsko poduzeće — Delnice
 Drvno-industrijsko poduzeće — Đurđenovac
 Tvornica pokućstva iz savijenog drveta — Vrbovsko
 Drvno-industrijsko poduzeće — Nova Gradiška
 Drvno-industrijsko poduzeće — Sisak
 Drvno-industrijsko poduzeće — Ogulin
 Drvno-industrijsko poduzeće — Novi Vinodol

**Naprijed u borbu za plan i za častan naslov
pobjednika u mjesecu siječnju 1951. god.!**

U Gorskotaru je montiran prvi skider u FNRJ

Prvi skider stigao je na radišće

U šumskom predjelu Šaroglin, u neposrednoj blizini Delnica, montiran je ovih dana i počeo radom prvi skider u FNRJ. S obzirom da se u ovom slučaju radi o mehanizmu kakvih do danas nismo imali u našim šumama, dat ćemo njegov kratki opis i prikazati način rada.

Skider kakav je postavljen u Delnicama zapravo je specijalna žičara koja radi na dužini od 640 m.

Skider se sastoji iz slijedećih sastavnih dijelova:

1. pogonskog dijela — vitla s pogonskim strojem,
2. žičnih užeta s priborom (kolica, koloturi, omče i sl.) i
3. iz jarbola, među kojima je napeto uže nosač i na kojima se nalaze koloturi preko kojih idu užeta. Užetima se vrši privlačenje kolica i dizanje tereta.

Pogonski dio skidera sastoji se od vitla s 5 bubnejava montiranih na »Caterpillar« traktoru modela D-4. Pogon se vrši »Caterpillar« Diesel motorom modela D-315. Stroj radi s motorom od 4 cilindra kubature 350 m³ inch (oko 5700 cm³). Snaga stroja iznosi oko 69 HP. Diesel motor daje pogonsku snagu za bubnjeve i za traktor na kojem je montirano vitlo s bubnevima. Pomoću mjenjačke kutije i transmisija omogućeno je 5 brzina bubnejava i traktora i to i u jednom i u drugom smjeru.

Bubnjevi vitla služe za slijedeće svrhe:

1. Čeoni bubanj — za povratno uže — kapaciteta 1.000 m užeta od 1/2" (12,7 mm),
2. drugi bubanj — za vučno uže — kapaciteta 1.000 m užeta od 1/2",
3. treći bubanj — za uže za dizanje tereta — kapaciteta 1.000 m užeta od 1/2",
4. veliki bubanj — za uže nosač — kapaciteta 840 m užeta od 1" (25,4 mm),
5. montažni bubanj — za montažno uže — kapaciteta 214 m užeta od 1" (12,7 mm).

Težina stroja s bubnevima, ali bez užeta, iznosi oko 12 tona.

Pogonski stroj omogućava slijedeće brzine pojedinih bubnejava i traktora.

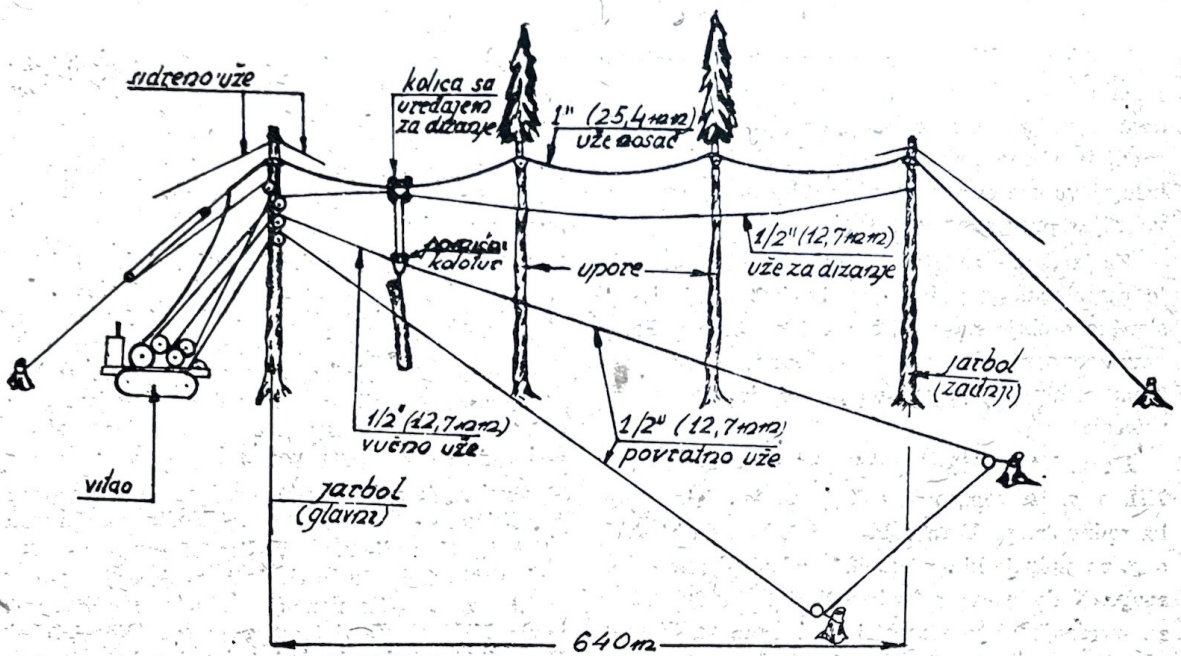
Red. broj		Brzine nam. užeta odn. traktora					Vučna sila kod raznih brzina				
		prva	druga	treća	četvrta	peta	prva	druga	treća	četvrta	peta
		m/min odn. km/sat					kg				
1.	Čeoni bubanj	56	98	183	319	450	3880	2220	1185	665	465
2.	Drugi bubanj	52	90	168	294	415	4210	2410	1290	720	510
3.	Treći bubanj	21	37	70	121	175	11000	5720	3100	1800	1270
4.	Veliki bubanj	27	30	88	154	217	7900	4560	2460	1410	975
5.	Montažni bubanj	17	47	55	97	137	7300	7200	3900	2230	1590
6.	Traktori	km/sat	km/sat	km/sat	km/sat	km/sat	10800	6250	3340	1885	1350
		1,25	2,16	4,05	7,05	10,0					

Kod montaže skidera upotrebljena su žična užeta dimenzija označenih na slici.

Po užetu nosaču kreću se kolica na kojima preko užeta za dizanje visi pomični kolotur, a na njega se omčama vješaju trupci koji se prenose. Spu-

štanje i dizanje kolotura omogućeno je namatanjem odnosno odmatanjem užeta za dizanje tereta pomoću odgovarajućeg bubnja. (Raspored užeta vidi se iz shematskog prikaza).

Uže nosač napeto je preko glavnog i zadnjeg jarbola te poduprto na razmacima od oko 150 m. Kao jarboli služe stojeća okresana debbla, na kojima su montirani koloturi. Koloturi se postavljaju na visini od oko 14—16 m, što ovisi o visini stabla

Shematski prikaz rada skidera

koje se upotrebi kao jarbol. Jarboli su usidreni žičnim užetima za okolna stabla. Uže nosač je čvrsto napeto, a između jarbola je poduprto na sličan način kao kod žicare Wyssen.

Ovakvom žičarom omogućeno je prenošenje tereta težine od 3.000 kg.

Za rad sa žičarom (skiderom) potrebni su slijedeći radnici:

1. motorist — rukovalac vitlova. On stavlja u pogon motor i vrši ukapčanje i iskapčanje vitlova, a time prenošenje tereta i vraćanje praznih kolica na utovar.

2. dva radnika za vezanje trupaca s omčama i njihovo prikapčanje o pomoćni kolotur na utovarnom mjestu.

3. dva radnika za odvezivanje trupaca te eventualno utovar u kamion na istovarnom mjestu kod glavnog jarbola.

Rad se vrši na slijedeći način:

Pošto su radnici koji vrše prikapčanje vezanih trupaca o pomični kolotur svršili svoj posao pomoću specijalno postavljenog kabla daju zvučni signal motoristi. Ovaj ukopča u prvom redu bu-

banj za dizanje tereta, te ga podigne u vis, a zatim ukopča vučni bubanj i privlači feret do mjesta istovara. Ovdje spušta teret na zemlju ili direktno u kamion. Cijeli posao može da se uz vješte radnike obavlja vrlo brzo. Smatra se da kapacitet dnevnog prevoza zajedno s utovarom u kamion, može da dostigne oko 100 m³.

Montaža naprave je nešto teža nego montaža skidera kakvi se upotrebljavaju u Americi, i to iz razloga što je potrebno postavljati međuupore za uže nosač, jer su naša stabla, upotrebljena za jarbole, niža od američkih (tamo visina jarbola iznosi oko 50—60 m, a kod nas 12—14 m).

U ovom slučaju radi se zapravo o modificiranom tipu američkog skidera »Tyler« sistema.

Cijela naprava montirana je u prisustvu predstavnika američke tvornice »Skagit Steel and Iron Works« iz Sedro-Vooley, Washington, USA, kod koje je postrojenje nabavljeno.

Praksa će pokazati ukoliko će postrojenje zadovoljiti u našim terenskim uslovima, i ukoliko će biti potrebno izvršiti eventualnu modifikaciju.

Ing. Roko Benić

Za bolje izvršenje plana u DIP-u Novi Vinodol

Terenske prilike Drvno industrijskog poduzeća Novi Vinodol, gdje se odvijaju radovi svih faza t. j. sječa, izradba, izvlačenje i prevoz drvnih sortimenata, spadaju među najteže na području NRH. Sječa i izradba drvnih sortimenata vrši se u planinskim masivima Velike Kapele i Velebita na nadmorskoj visini iznad 700 m, dok pojedine sječine dosižu nadmorsku visinu od preko 1.000 m. Teren je uglavnom škrapovit, vrtačast i bezvodan.

Do nedavno je sva vuča i izvlačenje drvnih sortimenata bilo orijentirano na izvlačenje konjskom i volovskom spregom, te na iznošenje samaricama. Ova se najteža faza rada vrši redovito po škrapovitom terenu, punom vrtača i na prosječno većoj udaljenosti nego je to slučaj u drugim šumskim bazenima.

Preko 90% drvnih masa prevozi se na pilane i glavna stovarišta do morske obale kamionima. Sama konfiguracija terena, koja s platoa šumskih predjela strmo pada prema morskoj obali, ne uslovljava izgradnju šumskih željeznica, kao povoljnijeg prevoznog sredstva.

Za izvršenje zadataka sječe i izradbe poduzeće je raspolagalo masama i sredstvima, uključivši i stručno osoblje na radilištima i sječinama. Samo povremeno nije bilo tehničkog rukovodstva u samom poduzeću, što na ovu fazu rada nije znatno utjecalo.

Da zadatak sječe i izradbe nije izvršen (do 30. XII. o. g. izvršen samo s 83%) proizlazi iz manjka radne snage. U razdoblju od 1. VII. do 31. XII. o. g. na radu je bilo samo 42% od planirane radne snage. Kada se ovo pitanje nedostatka radne snage za izvršenje sječe razmotri na samim radilištima i sječinama, te izvršenje zadatka uporedi s izvršenjem planá radne snage, vidi se s jedne strane da je dnevni učinak radne snage prosječno viši od planiranog dnevnog učinka po jednom radniku, t. j. 2,08 umjesto 1,52 m³ dnevno, dok se u isto vrijeme vidi da je fluktuacija radne snage daleko iznad dozvoljenog postotka.

Poduzeće je moglo izvršiti i premašiti zadatak da su od strane uprava radilišta i poduzeća iscrpljene sve mjere da se ugovorena radna snaga zadrži na radu. I pored toga što radilišta nisu iscrpila zakonske mogućnosti za zadržavanje na radu ostalih ugovorenih radnika, još se indirektno potpomagala fluktuacija izdavanjem garantiranog snabdijevanja radnicima i na dane kada nisu radili, odnosno kada se uopće nisu nalazili na području sječina. Zbog takvog su se labavog odnosa uprava radilišta nesavjesni radnici odnosili prema radu isto tako kao i povremeni neugovoreni radnici. Da je ovo pitanje pravovremeno zaostreno i da je uočeno kuda vodi labavost u ovom pitanju, postotak bi radnika na radu bio veći i ne bi uopće došlo u pitanje izvršenje plana sječe.

Jasno je da u tom pogledu postoje i poteškoće, a i propusti rukovodstva poduzeća. Radilišta kao osnovne operativne jedinice nisu sređena. Nije omogućen uredan, discipliniran i redovit svakodnevni rad, neriješeno je, u najviše slučajeva, pitanje dobrog smještaja, pitanja nastambe i prehrane osoblja radilišta. Zbog toga se stalno u toku radnih dana putuje i zakašnjava na rad, te se ni redovito poslovanje ne odvija bez zakašnjavanja.

Ne vodi se pregledna evidencija radnika i kirijaša i njihovih učinaka. Ne vrši se ili se zakašnjava

va s primanjem dnevne proizvodnje, a zbog toga zakašnjavaju i svi ostali poslovi u lancu proizvodnog procesa eksploatacije. Ne odvija se po planu raspored rada proizvodnje, raspoložive snage se rasparčavaju, umjesto da se koncentriraju. Ovo je ujedno i razlogom da se ni stalna radna snaga potpuno ne koristi.

Otklanjanjem navedenih nedostataka, boljom organizacijom rada na radilištima i sječinama, učvršćenjem svake radne jedinice, jačanjem discipline i čvrstom evidencijom o stanju i radu stalnih ugovorenih radnika, kao i neposrednom suradnjom uprave radilišta s Narodnim vlastima bezuvjetno će se bolje izvršavati zadaci sječe pojedinog radilišta i čitavog poduzeća.

Ovakva je slika stanja i rada približno na sva 4 radilišta: — Čabarskoj Polici, Vodicama, Krasnu i Sušnju. Na radilištima Vodice i Krasno stanje je ipak nešto bolje zahvaljujući nastojanju samog osoblja, a naročito pomoći koju tim radilištima pruža KNO — Senj i područni mu Mjesni NO-i. Na radilištu Čabarska Polica brojčano stanje radnika i kirijaša ne zadovoljava. Od oko 250 ugovorenih radnika redovito radi jedva 150 do 200, dok je taj omjer kod kirijaša još manji.

Mora se istaći da se na ovom radilištu za izvršenje plana sječe ima zahvaliti najviše brigadi Štemberger Josipa iz Klane, koja se u ljetnoj sječi jele takmičila na području Delnica i brigadi Matešić, koja radi na izradbi tehničke bukovine na sječini Ivica. Štembergerova brigada radi i sada na sječi jelovine u predjelu Trstenik—Medvejci i prebacuje stalno dnevnu normu. Brigada je na radu neprekidno čitave godine sa 12 do 14 brigadista, te na sječi u Medvejcima dovršava u ovoj godini 7.000 m³ bukove i jelove tehničke oblovine.

Na radilištu Sušanj nije bilo ni radnika ni kirijaša. Izgleda da KNO Gospić ne smatra zadatak radilišta Sušanj, koje je na njegovom području, i svojim zadacima. Odjel rada KNO Gospić kaznio je u maju upravitelja radilišta Sušanj Karla Bačića s 5000 dinara globe, jer je imao više radnika nego što je bilo predviđeno operativnim planom i razvrgnuo mu 60 ugovora s radnicima iz raznih MNO-a s njegovog područja. Ovaj se na to žalio, ali mu ni Oblasni NO Karlovac nije uvažio žalbu. Takav odnos uprave radilišta prema Narodnim Vlastima i obratno ne vodi izvršenju planskog zadatka drvne industrije.

Radna snaga i sprema s Kotara Perušić bila je u listopadu pristigla u priličnom broju. Međutim preko 60 kirijaša i 130 radnika koji su radili na sječinama Apatišana-Begovace—Štirovače nestali su u par dana s rada čim je 25. X. počeo padati snijeg. Uprava radilišta nije poduzimala nikakve mjere da ih u te kritične dane zadrži na radu, a isto tako ni Kotar ni MNO-i.

Za izvršenje druge faze rada, vuče i privlačenja drvnih sortimenata na pomoćna stovarišta, poduzeće je raspolagalo po planu u razdoblju od 1. VII. do 31. X. o. god. prosječno sa 89 pari vlastite sprege, 104 para najamne sprege, 3 Wysen žicare i od IX. mjeseca s 3 traktora gusjeničara »caterpillar« te 250 grla samarica. Ova sredstva nisu izvršavala svoj plan. Vlastita sprega izvršila ga je sa 72%, najamna s 84%, žicare s 22%, traktori s 25%, a samarice s preko 91%.

Iz postotaka izvršenja zadatka gornjih sredstava vidi se da ista nijesu pravilno korišćena. Naročito nije pravilno korišćena vlastita sprega. Bilo je i objektivnih razloga, ali je činjenica da vlastita sprega redovito zakašnjava na rad, rano se vraća, a razne sitne smetnje i nedostaci u opremi sprečavaju dnevno u radu velik broj sprege. Isto tako nisu pravilno korišćena ni mehanička sredstva što znači da tehničko rukovodstvo poduzeća nije dovoljno zaoštrilo borbu za pravilnu upotrebu mehanizacije. Da su vlastita sredstva pravilno korišćena, poboljšalo bi se izvršenje ove faze rada i približilo potpunom izvršenju. Samo pravilnim korišćenjem mehaničkih sredstava izvuklo bi se preko 20.000 m³ više drvnih masa i tako bi se povisilo izvršenje plana za preko 4%. Boljom radnom disciplinom i korišćenjem vlastite sprege, te mehaničkih sredstava i preorijentacijom iznošenja ogrjevnog drveta i celuloze sa samarica na vuču, gdje god je to moguće, neminovno će se poboljšati izvršenje zadataka i u ovoj najtežoj fazi rada, t. j. šumskoj proizvodnji.

Još je potrebno istaći da bi na području poduzeća Novi Vinodol bila vrlo efikasna primjena žičare drvarice (»Lasso kabel-a«) za iznošenje ogrjeva, a naročito u zatvorenim slivovima i vrtačastom terenu.

Izvršenje zadatka prevoza drvnih sortimenata na pilane i na glavna stovarišta orijentirano je kod ovog poduzeća na prevoz kamionima, izuzev neznatnih količina, koje se prevoze kolima na pilanu Krasno. Poduzeće je u navedenom razdoblju izvršilo plan prevoza s 88%. Uvažujući sve teškoće i objektivne razloge nepovoljnih relacija obzirom na prosječnu udaljenost, te strmost terena — odnosno cesta, nedostatak opreme kamiona i doknadnih dijelova, nedostatak radionica i t. d., ne može se uvažiti da raspoloživi kamionski park od cca 270 tona prosječno nije mogao postići bolji rezultat u izvršenju planskog zadatka. Samo boljom organizacijom utovara moglo se povisiti izvršenje na zadovoljavajući postotak. Iz temelja je nepravilno mišljenje i stav stručnog terenskog osoblja da je prevoz stvar transporta i transportnog osoblja, a da je utovar stvar radilišta. To je njihov zajednički zadatak, isto tako kao i popravak cesta kuda naši kamioni voze.

I pored velikog i upornog zalaganja u radu transportnog osoblja može se ipak reći da kamionski park povremeno nije potpuno korišćen. Redovit je slučaj kod svih transportnih stanica da su-

bota i ponedjeljak zataje u prevozu, što je očit znak da se stanice i pojedini šoferi ne bore za dnevno izvršenje zadataka i tako podbacuju i ukupan plan prevoza. Ako se tome doda nepotrebno stajanje kamiona duž relacija, nepravilno korišćenje putnih naloga (dulje umjesto kraćih relacija u svrhu gomilanja tona kilometara) neplansko grupično dolaženje kamiona na jedno utovarno mjesto, sporo otpremanje kamiona iz radionica kada je moguć brz popravak — iznalaženje sitnih kvarova na kamionima i čekanje na popravak kada je snijeg — hladnoća i t. d. jasno je da se snizuje izvršenje ukupnog zadatka.

...

Nedostaci o kojima je ovdje riječ proizlaze dobrim dijelom iz konzervativnog gledanja na savremena sredstva i metode rada u privredi, kao i često oportunističkog stava koji naš kadar na terenu zauzima prema izvršenju zadataka.

Prvo se odnosi ponajviše na upotrebu mehanizacije i uvođenje nekih novih formi rada (konkretno brigadnog sistema na sjeći). Žičare, traktori, motorne pile primaju se kao tobož nešto što se forsira »odozgo« i prema takovom shvaćanju čak i rukovodećeg kadra određuju svoj stav i sami radnici.

Posljedica toga shvaćanja očituje se u nemarnom rukovanju mehaničkim sredstvima, uslijed čega dolazi do nepotrebnih kvarova, zatim u brojnim izgubljenim satima zbog navodnog pomanjkanja motorista, šofera i mehaničara ili doknadnih dijelova i pogonskog goriva. Oportunistički stav ogleda se ponajviše u iščekivanju da se svi problemi riješe od »nadležnih« i »viših foruma«. Tako uprave radilišta smatraju da ih pomanjkanje radne snage opravdava za eventualno neizvršenje plana, iako su one prve pozvane da na svome terenu zaoštre bitku za dobavu radnika, kako stalnih tako i sezonskih.

U ovakovim pojavama, koje uostalom susrećemo i po nekim drugim poduzećima i radilištima, moramo tražiti uzroke za neizvršenje planova u DIP-u Novi Vinodol. Borbom protiv konzervativnih nazora i oportunističkog stava pojedinaca i bezbrižnog odnosa prema sredstvima i radnim ljudima, radnički savjet, upravni odbor, sindikalna i partijska organizacija u DIP-u Novi Vinodol moraju prokrčiti put za bolje izvršenje zadataka u novoj planskoj godini.

Ing. Mustafa Kapić

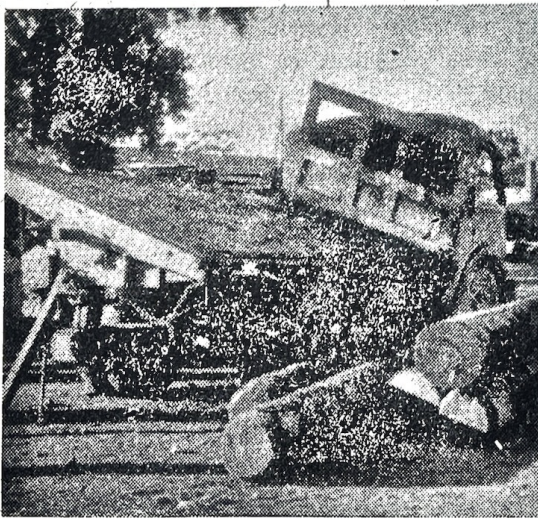
Zašto nije došlo do primjene »Jugo-kipera«?

(po prijedlogu Franje Fleša i drugova)

Prilikom Savjetovanja inženjera, tehničara i stručnjaka šumarstva i drvne industrije, koje je od 27. do 30. travnja održano u Crikvenici, demonstriran je nov način istovara kamiona pomoću »Jugo-kipera«, koji su konstruirali Franjo Fleš i drugovi. Iako je taj način istovara bio od prisutnih primljen s odobravanjem — a poslije toga su stizali dopisi iz ostalih republika, u kojima se traži odobrenje za primjenu ovog patenta — komisija imenovana od Generalne direkcije drvne industrije NR Hrvatske (Branko Paskutini, Rudi Renko i Stevo Cvjetičanin) da ispita korisnost patenta, izjasnila se protiv njegove primjene. U izvještaju komisije se navodi:

»Glavna osovina, koja nosi cijeli teret ima promjer 90 mm., a ukupnu težinu oko 200 kg. Cijela konstrukcija s mehanizmom zasnovana je na vagi, putem koje se teret može osobnom snagom prebacivati na željeznu stranu, t. j. na lijevu i desnu.

Istovar trupaca vrši se vrlo brzo, t. j. u vremenu od 2 — 5 minuta. Prilikom istovara nastaju veliki udarci na cijelom kamionu, i to zbog toga što se vaga prebacuje odjednom, t. j. putem sile teže, te tako sav teret sa cca 40 cm visine udara o cijelu konstrukciju. To izaziva oštećenje konstrukcije. Trupci padaju tik uz kotače kamiona (10 cm u stranu), gaje ostaju ležati naslonjeni na same kotače.

Istovar pomoću »Jugokipera«

To se može izbjeći samo onda, ako su istovarna mjesta podešena tako, da trupci padaju u protivni pravac od kamiona, t. j. u kosinu. Pod ovim okolnostima naprava nazvana »Jugo-kiper« nije prikladna za istovar trupaca.

Istovar ogrjeva. Naprava u sadašnjem obliku nije podešena za prijevoz ogrjeva, jer je »Kiper« zamišljen i izveden samo za istovar trupaca. Ukoliko bi se izvršile neke preinake na samom podu »kipera« omogućio bi se istovar ogrjeva, ali pod istim uvjetima kao i kod trupaca. Razlika bi bila jedino u tome što trupci udaraju o kotače kamiona, dok bi cjepanice zakrčile prostor između kotača i tako onemogućile brz polazak kamiona. Prema tome, primjena je neprikladna i za sitne sortimente.

Opis konstrukcije. Razlika između novokonstruiranog »Jugo-kipera« i kamiona marke FIAT tipa 666 N-7 na kojem je i konstruiran, je ova: Razlika u težini je neznatna. Visina vozila, t. j. platforma, viša je od normalnog za 10 cm, što otežava utovar i povećava nagib na okukama i kosinama. Jedan od najvećih nedostataka »jugo-kipera« jest u njegovoj nedovoljnoj stabilnosti. To naročito treba istaći, ako imamo u vidu po kakvim se putovima i terenu kreću naši kamioni. Dopuštamo da se uz izvjesne predgradnje i dopune njegova stabilnost može pojačati, ali u sadašnjem stanju ona je veoma kritična.

Materijal. Da se izradi ovakav kiper potrebno je odstraniti dosadašnji tovarni prostor sa cijelom konstrukcijom i izgraditi »kiper« u koji je potrebno ugraditi $\frac{3}{4}$ m³ tvrde drvne građe i 300 kg. konstrukcionog željeznog materijala. Za izradu svih radova potrebno je do 200 radnih sati.

Zaključak: Istovar kod »kipera« naročito je otežan na neravnom terenu, i to u slučaju kad je istovar poželjan u obratnom smjeru od nagiba terena. Tada su potrebne 2 — 3 osobe da najprije uravnoteže teret. Usto je veoma otežano iskopčavanje sigurnosnih stega. Pri povoljnom istovaru, t. j. u smjeru nagiba terena, taj se posao može obaviti za 10 minuta prije nego na uobičajeni način. To znači da bi se u poduzeću Novi Vinodol smanjila za 30% upotreba radne snage u transportu.

Napominjemo da je druga Srećka Ra-
detića, Luku Beraka, Franju Fleša i An-
tuna Mažuranića, autore opisane naprave,
potrebno nagraditi, dok je svaki daljnji
rad na izradi ovakvih »kipera« potrebno
obustaviti, dok god se naprava ne usavrši
i onda još jednom temeljito preispita nje-
zina vrijednost i sam rad.

Napomena: Obustaviti se s radom
mora odmah, jer ovakvim »kiperom« mo-
že doći do lomljenja i ljudskih žrtava.

U vezi s prednjim izvještajem, t. j. o njegovoj
prihvatljivosti, stručnosti i ocjeni, koju je dala
komisija, podijeljena su mišljenja naših stručnja-
ka. Stoga se redakcija obratila ing. Jaroslavu Huši,
šefu transportnog odjela Generalne direkcije drvne
industrije, da o tome iznese svoje stanovište, tako
da bi se o ovom prijedlogu pokrenula stručna dis-
kusija.

Ing. Huša dao nam je ovaj odgovor:

»Uz brzu i površnu ocjenu čini se na
prvi pogled da bi primjena Flešovog »Ju-

go-kipera« bila korisna. Ali nakon detalj-
nog i stručnog pregleda dolazi se do za-
ključka da primjena nije svrsishodna.
Prepravkom redovnog kamiona u »Jugo-
kipera« gubi se na stabilnosti kola i rad s
»Jugo-kiperom« postaje opasan zbog ne-
stabilnosti kola. Osim toga, trupci prili-
kom utovara oštećuju gume i kotače. S
jednim »Jugo-kiperom« radi poduzeće
Novi Vinodol, ali kako se ovaj način rada
nije pokazao kao svrsishodan, DIP Novi
Vinodol nije pristupilo daljnjoj pregradnji
svojih kamiona u »kipere«. Upravitelj
pogona motornih vozila u Novom Vino-
dolu drug Zvonko Rukavina mogao bi da-
ti detaljan izvještaj o upotrebljivosti »Ju-
go-kipera«.

Iznoseći mišljenje Ing. J. Huše otvaramo jednu
diskusiju u ovom vrlo interesantnom predmetu, to
prije što su nam poznata i pozitivna mišljenja is-
kusnih stručnjaka, pa ćemo ih iznijeti u narednim
brojevima.

L I K O V I N A Š I H T R U D B E N I K A

Pavao Pintar

vrstan šumski radnik i poslanik u Saboru
NR Hrvatske

Vjerojatno danas na radilištima i po pogonima
drvne industrije nema ni jednog radnika koji nije
čuo za ime Pavla Pintara, šumskog radnika iz
Drvno-industrijskog poduzeća Delnice — višestru-
kog udarnika — borca za visoku produktivnost
rada i osnivača prve brigade motornih pila.

Drug Pintar potiče iz radničke porodice. Ro-
đen je 1907. godine u Crnom Lugu (kraj Delnica).
Još kao 14-godišnji dječak postaje šumski radnik.
U životu je slijedio put mnogih naših šumskih ra-
dnika koji su, tražeći rada i kruha, obišli najprije
šume Gorskog Kotara, a zatim Slavonije, Srijema,
Bosne pa čak i daleke Francuske. U Francuskoj
radi od 1936. do 1939. Taj period on smatra jed-
nim od značajnijih u svom životu, jer tada dolazi
u vezu s francuskim proletarijatom i njegovim
klasnim organizacijama. Sudjeluje u poznatom
generalnom štrajku koji su u to vrijeme organizi-
rali radnici departmana Marne.

Pređ sam rat Pintar se ponovno vraća u domo-
vinu. Opet neko vrijeme radi u šumama Gorskog
Kotara pod veoma teškim uslovima, koji su uosta-
lom poznati svim našim šumskim radnicima. Usko-
ro nadolazi okupacija naše zemlje, a potom i for-
miranje prvih partizanskih odreda po šumama
Gorskog Kotara. Od tada pa do oslobođenja Pin-
tar aktivno radi za Narodno-oslobodilački pokret
— najprije kao pozadinac, a od 1943. kao borac II.
Odreda 5. Operativne zone i XIII. divizije. Od
1944. nadalje radi na učvršćenju masovnih organi-

Pavao Pintar, osnivač prve brigade motornih pila

zacija i narodne vlasti u svom kraju. Neko vrijeme bio je na dužnosti tajnika Mjesnog NO-a, a ujedno je i član Oblasnog odbora u Rijeci. U poslijeratnom periodu naročito je agilna na obnovi i izgradnji popaljenih i porušenih domova u svom kraju. On je kao vrstan tesar i kolar dao bezbroj dobrovoljnih sati za brzu obnovu svog kraja.

1948. godine zaposlio se u Drvno-industrijskom poduzeću Delnice. Njegovim dolaskom u poduzeće rasplamsava se borba za visoku produktivnost rada i takmičarski duh. Kada su 1949. godine stigle u poduzeće motorne pile, on se prvi javlja za rad s njima i formira prvu brigadu motornih pila. Njegova brigada ističe se još i danas visokim prebačajem normi (50 do 100%), jer je on uspio da svoje znanje i radni elan prenese na svoje mlade drugove. On se pored svog redovnog posla zalaže za proširenje brigadnog sistema u poduzeću te pomaže pri formiranju ostalih brigada. Sa svojom brigadom učestvovao je i na republičkom takmičenju u Srbiji.

Za svoj svestran rad borca za socijalizam Pintaru je odano priznanje i odlikovanjem Ordenom zasluga za narod III. reda. Vlada Narodne Republike Hrvatske nagradila ga je kao borca za visoku produktivnost rada, a njegovi sumještani, šumski radnici i uopće građani Delničkog kotara izabrali su ga nedavno za svog predstavnika u Saboru NR Hrvatske.

Mesić Jure

ručni sanjkar u DIP-u Nova Gradiška radi za 1953. plansku godinu

Još se i danas na nekim šumskim radilištima izvlačenje drvnih masa iz šume do pomoćnih stovarišta obavlja ručnim sanjkanjem. To se naročito prakticira na onim terenima, gdje postavljanje žicare ne bi bilo rentabilno obzirom na ograničene mase i gdje je nemoguć pristup stočnim zapregama. Ovakvih radnika danas u našim poduzećima ima vrlo malo, jer posao zahtijeva neobičnu spretnost i fizičku kondiciju.

U DIP-u Nova Gradiška radi već dugo godina kao ručni sanjkar Jure Mesić. Tim poslom on se počeo baviti još 1921. godine. Rodom je Ličanin, ali su mu dobro poznata sva šumska radilišta ne samo Like već i Gorskog Kotara i Slavonije. »Radio sam ja ranije po svim našim šumama, ali mi se nije pripoznavalo« — priča on o svojim davnim lutanjima za zaradom.

Od oslobođenja Mesić stalno radi u DIP-u Nova Gradiška. Od tada je on svojim rukama odsanjkao oko 20.000 prostornih metara drva. Njegova je dnevna norma otprilike 6 m³, »ali kad je povoljan teren i vrijeme, povučem ja i 16 metara« — rado voli da istakne kad ga se upita koliki mu je dnev-

ni zadatak. Njegova mjesečna zarada nekad dostiže i do 15.000 dinara, već desetak puta je proglašen udarnikom, često je nagrađivan novčano pa i radio-aparatom. Otkad je počeo raditi za Petoljetku, prosječno je izvršavao dnevnu normu sa 190%, tako da on danas radi već za drugu godinu drugog Petogodišnjeg plana.

Mesić je star 55 godina, a njegov posao spada među najteže u šumskoj privredi. To međutim njemu ne smeta. »Ako zdravlje posluži, izvršit ću ja do 1952. godine još jedan Petogodišnji plan«, odgovara on ponosno kad ga se upita o godinama starosti i težini posla.

Pored toga što je Mesić poznat u kolektivu kao veoma disciplinirani radnik, on je i dobar član svoje sindikalne podružnice. Rado posjećuje sastanke i predavanja, zanima se za političke probleme današnjice i za privredni razvitak zemlje. Jedino žali da ne zna pisati i čitati (što ne služi na čast upravi njegove sindikalne podružnice), ali tu prazninu on dopunjava provodeći slobodno vrijeme uz svoj radio-aparat, jer se on drži one narodne »da čovjek dok je živ treba da radi i da se uči«.

Dragutin Ilčić, brigadir — pobjednik republičkog međubrigadnog takmičenja — primio je u ime radnog kolektiva DIP-a Belišće prelaznu zastavu Vlade Narodne Republike Hrvatske, koju je njegovo poduzeće za uspješno izvršenje zadataka tri puta za redom osvojilo i tako dobilo u trajno vlasništvo.

Eksploatacijom šuma, pilanskom i kemijskom preradom drva, izradbom furnira, šperploča, namještaja, ambalaže, galanterije i drugih drvnih polufabrikata i finalnih proizvoda na području NR Hrvatske bave se slijedeća poduzeća:

Naziv	Broj telefona	Broj tekućeg računa kod Narodne banke
1. Drvno-industrijsko poduzeće Belišće	Belišće 5	411-400 Valpovo
2. „ „ „ Đurđenovac	Našice 7	582-411432 Našice
3. „ „ „ Novoselec	Novoselec 1	444-411432 Čazma
4. „ „ „ Nova Gradiška	Nova Gradiška 69	571-221430 Nova Gradiška
5. „ „ „ Sisak	Sisak 217	430-411432 Sisak
6. „ „ „ Karlovac	Karlovac 02-204	470-411432 Karlovac
7. „ „ „ Ogulin	Ogulin 27	471-411400 Ogulin
8. „ „ „ Delnice	Delnice 21	503-4114204 Delnice
9. „ „ „ Novi Vinodol	Novi Vinodol 14	502-411420 Crikvenica
10. „ „ „ Slavonski Brod	Slavonski Brod 202	570-411432 Slavonski Brod
11. „ „ „ Bjelopolje	Titova Korenica 7	483-411400 Titova Korenica
12. Tvornica pokućstva, alata, četaka i kistova »Marinković Ivo, Osijek	Osijek 25-19	580-411410 Osijek
13. Tvornica pokućstva »Sekulić Stjepan«, Nova Gradiška	Nova Gradiška 48	571-411410 Nova Gradiška
14. Tvornica pokućstva iz savijenog drveta »Bobić Florijan«, Varaždin	Varaždin 402, 403	420-411410 Varaždin
15. Tvornica ukočenog drva i furnira »Šupić Rade«, Rijeka	Rijeka 37-51	509-4114100 Rijeka
16. Tvornica pokućstva iz savijenog drveta, Vrbovsko	Vrbovsko 17	503-4114202 Delnice
17. Zagrebačka tvornica pokućstva, Zagreb	Zagreb 38566	404-411416 Zagreb
18. Servis drvne industrije NR Hrvatske, Zagreb	Zagreb 32451	402-411401 Zagreb
19. »Eksportdrvo«, Zagreb	Zagreb 24471	401-311901 Zagreb

Generalna direkcija drvne industrije

NR HRVATSKE

BOGOVIĆEVA 1 **ZAGREB** TELEFON 36-251

Tekući račun kod Narodne banke broj 401-4114012